

เอกสารทางวิชาการ

เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษา
ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

โดย

คณะนักศึกษาลัทธิไตรจิตวิทยาความมั่นคง
รุ่นที่ ๑๒๑
กลุ่มวิชาการ ที่ ๑

เอกสารทางวิชาการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
ลัทธิไตรจิตวิทยาความมั่นคง
รุ่นที่ ๑๒๑
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๔

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว
กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย นักศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๑ กลุ่มที่ ๑

ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๔

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเกษตร สนวนผกา

ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ พันโทหญิง พัชรี บัญญัติ

คณะกรรมการเอกสารวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกได้ตรวจสอบและอนุมัติให้เอกสารวิชาการฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๑ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๔

พลตรี

ผู้อำนวยการหลักสูตร

(ชำนาญ ช้างสาต)

ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

คณะกรรมการสอบเอกสารวิชาการ

พันเอก

(กฤษกมล ธรรมานุกูล)

ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

กรรมการ

(นิสิต อินทมาโน)

ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.

กรรมการ

(พิธาน พันทอง)

ข้าราชการบำนาญ

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย คณะนักศึกษาลัทธิศาสตร์จิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๑ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษา คือ ศึกษาบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน และศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ที่อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๓ คน ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง ๑๕ - ๒๐ ปี และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตลาดพร้าว ชุมชนและคณะกรรมการชุมชน และผู้ปกครอง ในด้านแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๖๔

ผลการวิจัยพบว่า ๑. บริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นชุมชนเมือง ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง ไม่มีเวลาในการคอยกำกับดูแลเยาวชนได้เต็มที่ เต็มเวลา ประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่ยั่วต่อการก่อให้เกิดพฤติกรรมและคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การติดสารเสพติด การไม่เคารพสิทธิผู้อื่น เยาวชนขาดจิตสำนึกที่ถูกต้อง ขาดความตระหนักรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมน้อย ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา พบว่า ทางชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชนในลักษณะกิจกรรมที่เป็นภาพรวมของชุมชน ไม่ใช่กิจกรรมเฉพาะเยาวชน ซึ่งกิจกรรมไม่ได้มีบ่อยครั้ง หรือต่อเนื่อง นานๆมีครั้ง ส่วนใหญ่กิจกรรมจึงไม่ได้มีผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของเยาวชนโดยตรง นอกจากนั้น กิจกรรมเป็นไปตามความสมัครใจในการเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้เพราะทำเฉพาะในชุมชน ส่งผลให้ไม่เกิดแรงจูงใจหรือเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม จากสภาพบริบทดังกล่าว กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและเยาวชนได้มีความคาดหวังอยากให้เยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีลักษณะอันพึงประสงค์ คือ การเป็นบุคคลที่จิตสำนึกที่ดี ให้ความร่วมมือในการรักษาชุมชน เป็นเยาวชนที่มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่นและครอบครัว ไม่ประพฤติตนเป็นภาระให้ครอบครัวและสังคม และเคารพสิทธิผู้อื่น ผู้มีระเบียบวินัยไม่ทำผิดกฎหมาย และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวจำเป็นต้องมีกิจกรรมหรือรูปแบบ นวัตกรรม ที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความคาดหวัง โดยให้เยาวชน มีส่วนร่วมในการการออกแบบนวัตกรรม/กิจกรรม การบริหารจัดการมากกว่า ผู้ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชน มีความรับผิดชอบร่วมกันมีผู้ปกครอง กรรมการชุมชน และส่วนราชการหรือเอกชนคอยสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ต่อเนื่อง และยั่งยืน

๒. แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว พบว่ามี ๔ แนวทาง ดังนี้ ๑) ให้องค์กรทางการศึกษาและส่วนราชการ เอกชน เยาวชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมออกแบบระบบเครดิตทางสังคมของเยาวชน และร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชนที่จะนำมาใช้เป็นเครดิต ๒) สร้างระบบเครดิตทางสังคมรูปแบบออนไลน์ให้มีความเชื่อมโยงกับโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน เช่น การบันทึกการทำความดีออนไลน์ การตัดแต้มเมื่อมีคดีความ หรือทำผิดวินัยจราจร ๓) จัดทำแอปพลิเคชันระบบเครดิตทางสังคมที่สามารถบันทึกคะแนน /ตัดคะแนนหรือสื่อสารได้ในระบบมือถือให้ใช้งานได้สะดวก และ ๔) จัดระบบสวัสดิการเพื่อเป็นรางวัลเสริมแรง และบทลงโทษตามปริมาณของคะแนน เช่น คะแนนสูงระดับ...มีสิทธิ์ในการรับคุ้มครองการท่องเที่ยว การได้รับการยกเว้นค่ารถโดยสาร ฯลฯ

๓. รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว พบว่า รูปแบบพื้นที่นวัตกรรมและกิจกรรมควรเป็นกระบวนการที่ให้อาสาสมัครมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยตนเองควบคู่กับการบริหารจัดการพื้นที่ใหญ่ เพื่อฝึกให้อาสาสมัครมีความรับผิดชอบร่วมกัน นวัตกรรมในพื้นที่คือ ชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชน โดยมีรูปแบบการ จำลองหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ เป็นชุมชนย่อยใน ชุมชนหลัก ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีเยาวชนทั้งหมดในชุมชนเป็นสมาชิกหมู่บ้าน อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ส่งเสริมให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ จากชุมชนใหญ่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเยาวชนชุมชนเพื่อบริหารจัดการ แบบชุมชนใหญ่ สร้างเครือข่ายและศูนย์ประสานงานเพื่อส่งเสริม สนับสนุนและร่วมกิจกรรมในการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรม จัดให้มีการทำกิจกรรมในหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ ร่วมกันทุกเดือน ทั้งกิจกรรมเฉพาะในชุมชนย่อย และกิจกรรมร่วมกับชุมชนใหญ่ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนำมาเชื่อมโยงเป็นคะแนนเครดิตทางสังคมได้

Abstract

Title How to implement the Social Credit System and create a system in which desirable behavior of children and adolescents can be achieved using Moobhan Ranee II Ladprao District Community, Bangkok as case study

Name ISP 121 Students Institute of Security Psychology National Defence Studies Institute

The purpose of this research is to study how the environment in a community affects the behavior and attributes of the children and adolescents population. This includes the study to pave the way for the use of Social Credit System in order to guide these youth, using Moobhan Ranee II Ladprao District Community as case study, to achieve desirable virtue.

Conducted from March to August, 2021, this qualitative research is based on interviews of 23 people who reside in Moobhan Ranee II Ladprao District Community, Bangkok. The research is conducted on youth group ages between 15-20 years old and authorities of the community, such as leaders, community boards and parents. It focused on constructing ways to implement a Social Credit System and establishing an experimental community which encourages desirable behaviors and characteristics in children and adolescents.

The research concludes that: (1) the environment in the community directly influences the behavior and characteristics of children and adolescents. Moobhan Ranee II Ladprao District Community is located in the city. Residents who have children are usually full-time working parents, which leads to the inability to closely monitor and interact with their child. Moreover, the environment that they live in may influence unwanted behavior such as physical confrontation, drug addiction, inconsideration of other people's rights, lack of nationalistic value, irresponsibility to oneself, family, and community. As such, in an attempt to resolve this problem, the community had tried to encourage these children and adolescents to participate in whole community activities. These activities were not focused on the youth population alone and were uncontinuous, proving to be quite ineffective. Moreover, the activities were limited within the community alone and were not mandatory, undermining the importance of the program and causing non-attendance of these youth group.

From this situation, the authorities of the Moobhan Ranee II Ladprao District Community are hoping to guide the youth population to achieve desirable behavior and characteristics such as having moral and cooperate in protecting the community, becoming volunteers and helping other people and families in the community, being responsible to their family and society, respecting other people and the law, and staying away from drugs. With this in mind, activities or innovative arrangements that will impact behaviors need to be set up in order to achieve this goal. To encourage these children and adolescents to participate in these activities, we need to have them actually participate in designing, setting up, and managing this system. Being a part of the program and having more control over the system than the adults will train them to be more responsible. Parents, leaders, community board, government and private entities will support and monitor the program for sustainability.

(2) Implementation of the Social Credit System is meant to encourage children and adolescents of the Moobhan Ranee II Ladprao District Community toward better behavior and characteristics. There are four ways in which this system can be implemented. Firstly, we can have the Ministry of Education and other related government agencies, private entities, children and adolescents, and communities all participate in designing the Social Credit System and supporting activities that can be used to contribute to the system. Secondly, the system can be established as an online system so that the activities at school, home, and community can all be counted as credit. Points can be added or deducted real-time according to their behavior. For example: points will be added when they perform good deeds, and will be deducted when they commit crime or violate traffic laws. Thirdly, create a Social Credit System application to be used on smartphones that records and shows their points on demand, so it will be more convenient. Lastly, establishing a reward and punishment system according to the points they received. For example: people who received high points may get a travel coupon, get an exemption for public transportation, etc.

(3) The innovative experimental system aiming at improving the behavior of children and adolescents living in Moobhan Ranee II Ladprao District Community should be implemented in ways that encourage these youth to participate in the creation and management of the system. In order to train these children and adolescents to be more responsible, organizations such as a community democratic youth group or a youth council must be established. In addition, a smaller community consisting of only children and adolescents can be set up to imitate the larger Moobhan Ranee II Ladprao District Community. A managing council will be elected and supported by the larger community. The council will be responsible for arranging monthly activities both by itself and in cooperation with the larger community. Activities mentioned can be tied to the Social Credit System.

คำนำ

เอกสารทางวิชาการ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา วิเคราะห์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน และ แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร รวมทั้งข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่จะนำข้อมูลไปใช้พิจารณาเป็นแนวทางดำเนินการพัฒนา หรือจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชน หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้จัดทำขออภัยไว้และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

คณะนักศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๑ กลุ่มวิชาการ ที่ ๑
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารทางวิชาการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก พลตรี ชำนาญ ช้างสาต ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง รศ.ดร.วีระเกษตร สอนผกา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ และ พลโทหญิง พัชรี บัญญัติ อาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มวิชาการ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าแก่คณะผู้จัดทำ ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทั้ง สามท่าน ได้แก่ นายประเสริฐ ทอมดี อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ นายสุภชัย จันปุม ศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น และ นางวิจิตราวลิน พรปัญญาภัทร ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น ที่คอยให้คำปรึกษาและตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเอกสารทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐาน ของพื้นที่เชิงนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จนเสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ผู้นำชุมชนที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า เจ้าหน้าที่ สำนักงานเขตลาดพร้าว ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ผู้ปกครอง และกลุ่มเยาวชน ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานครที่เป็นผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นจนมีเนื้อหาผล การศึกษาที่สมบูรณ์ ตลอดจนขอขอบคุณทีมวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเพื่อนๆ ในรุ่นทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ จนทำให้เอกสารวิชาการนี้สำเร็จ นำผลประโยชน์ต่อส่วนรวมและ การพัฒนาประเทศชาติต่อไป

คณะนักศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๑ กลุ่มวิชาการ ที่ ๑
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการศึกษา	๒
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๒
คำจำกัดความ	๓
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๔
แนวคิดเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคม	๔
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่นวัตกรรม	๗
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม	๑๕
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๒๐
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	๓๖
บริบทชุมชนราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๓๘
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๙
กรอบแนวคิดในการศึกษา	๔๒
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีการศึกษา	๔๓
กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก	๔๓
เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๔๓
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๔
การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
ระยะเวลาการวิจัย	๔๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๓
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	๔๓
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและ คุณลักษณะของเด็กและเยาวชน	๔๘
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน	๔๙
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๕๕
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕๕
สรุปผลการวิจัย	๕๕
อภิปรายผล	๕๗
ข้อเสนอแนะ	๖๐
บรรณานุกรม	๖๒
ภาษาไทย	๖๒
ภาคผนวก	๖๔
ผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	๖๕
ผนวก ข ภาพประกอบ ตัวอย่างการตอบแบบสัมภาษณ์	๗๑
ผนวก ค ภาพประกอบ การจัดประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด อีกรอบแบบออนไลน์ผ่านระบบซูม (ZOOM) เพื่อสัมภาษณ์เก็บตก ข้อมูลเพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด	๗๒

ณ

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

๓ - ๑ แผนปฏิบัติการ (Action Plan)

๔๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๒ - ๑	กรอบแนวคิดในการศึกษา	๔๒
๔ - ๑	โมเดล พื้นที่นวัตกรรมชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชน หมู่บ้านเยาวชน ชุมชนราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๕๔
๕ - ๑	โมเดล พื้นที่นวัตกรรมชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชน หมู่บ้านเยาวชน ชุมชนราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๕ ๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้กับคนไทยในทุกช่วงวัยซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศในระยะยาวโดยมุ่งเน้นการสร้างควมมีวินัยความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตอาสาจิตสาธารณะและความตระหนักถึงหน้าที่ต่อประโยชน์ส่วนรวมซึ่งนับเป็นประเด็นที่มีความท้าทายเนื่องจากการปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะตั้งแต่ช่วงวัยเด็กนอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ยังทำให้ยากต่อการควบคุมและเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่สร้างค่านิยมที่ไม่เหมาะสมไม่สร้างสรรค์จึงต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน จากเป้าหมายในระดับประเด็นกำหนดไว้ชัดเจน “คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงามและมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตสังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น” ซึ่งชี้วัดโดยดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ (ความซื่อสัตย์สุจริตการมีจิตสาธารณะการอยู่อย่างพอเพียงการกระทำอย่างรับผิดชอบและความเป็นธรรมทางสังคม) ทั้งนี้หากพิจารณาจากข้อมูลอื่นๆ พบว่าการสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนทางสังคมถือเป็นค่านิยมที่ยังความโดดเด่นในสังคมไทย

ทั้งนี้ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข นั้นจำเป็นต้องสร้างความสมดุลทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้ง่ายต่อการหล่อหลอม ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้กลไกทางสังคม อาทิ ครอบครัว สถานศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุล ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม จะต้องส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษาที่สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการมี จิตสาธารณะ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา การสร้างกตัญญูในการอยู่ร่วมกันของชุมชน และการพัฒนาผู้นำชุมชนและบุคคลให้เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และมีรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม โดยการดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทาย ในประเด็นสำคัญ คือการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมนั้น ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะตั้งแต่ ช่วงวัยเด็ก รวมทั้งต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคม นอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่ยังคงเป็นภาครัฐเป็นหลักในการดำเนินการ และการดำเนินการยังคงอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การสร้างพื้นที่และกิจกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชน โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน (ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ

การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม) อย่างต่อเนื่อง รวมถึงศึกษากลไกใหม่ ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ อาทิ ระบบเครดิตสังคม (Social credit) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ : ๔๐๔)

ระบบเครดิตทางสังคม “The Social Credit System (SCS)” ในประเทศไทย สามารถนำแนวคิดธนาคารความดีที่ใช้ในโรงเรียน สถาบันการศึกษา บริษัท และชุมชนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้และขยายผลสู่สังคมในวงกว้างตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารความดีที่สามารถประยุกต์ใช้เป็น The Social Credit System (SCS) เช่นกระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมภายใต้รูปแบบธนาคารความดี สำหรับหน่วยอบรมประชาชน โดยพระราชบัญญัติ (สิงห์คำ ชยวิโส) (๒๕๕๖ : ๑๙๓ - ๑๙๔) ซึ่งพบว่า การจัดตั้งกลุ่มธนาคารความดีของชุมชนวัดศรีเมืองมูลตำบลห้วยม อำเภอบ้านจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เกิดขึ้นภายใต้หน่วยงานที่เรียกว่า “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล” มีแนวคิดในการจัดตั้งธนาคารความดี ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อป้องกันสิ่งไม่ดี มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ สามารถที่จะดำเนินชีวิตไปได้อย่างสงบสุข ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนความดี โดยนำหลักการทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในลักษณะของคะแนนความดี ผลจากการดำเนินการธนาคารความดีสามารถทำให้คนในชุมชนมีความสุข มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยได้รับค่าความดีเป็นสิ่งตอบแทนแล้วสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกับการบริหารจัดการของธนาคารความดีตำบลห้วยม และตำบลป่าหุ่ง อำเภอบ้านจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยวราภรณ์ ศรีวงศ์ (๒๕๕๖ : ๒๐๖ - ๒๐๗) พบว่า เหตุจูงใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลห้วยม คือ ๑) การมีคนในชุมชนและคณะกรรมการบริหารงานมาชักชวนให้เข้าร่วม ๒) การเล็งเห็นผลประโยชน์ที่เกิดต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและการช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ส่วนเหตุจูงใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลป่าหุ่ง คือ ๑) การมีคนในชุมชนและคณะกรรมการบริหารงานมาชักชวนให้เข้าร่วม ๒) การเล็งเห็นผลประโยชน์บางอย่างของธนาคารความดีและการแสดงความร่วมมือกับชุมชน ๓) เหตุผลส่วนบุคคล ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลห้วยม สามารถแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ เกียรติบัตรเชิดชูความดีทุนการศึกษา ตัวอย่างชีวิตเข้มทิศคนดีตำบลห้วยม ๒) ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้ การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจกับการทำดี การได้เป็นตัวอย่างที่ดี ส่วนผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลป่าหุ่ง แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ ทุนการศึกษา แพ้มีสะสมงาน เกียรติบัตรเชิดชูความดี เกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ การทัศนศึกษาดูงาน ๒) ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความรู้สึกดี ความสุขทางใจที่ได้ทำดีและเห็นคนรอบข้างทำดี ความภาคภูมิใจกับการทำดี การได้เป็นตัวอย่างที่ดี การได้ปลูกฝังค่านิยมที่ดี ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ตั้งอยู่ในเขตลาดพร้าว ซึ่งเป็นชุมชนประเภทจัดสรร ประกาศเป็นชุมชนที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานครเมื่อปี ๒๕๔๙ ชุมชนตั้งอยู่ที่ ๗/๒๕๕ ซ.ลาดปลาเค้า ๔๒ ถนนลาดปลาเค้า แขวงจระเข้บัว ซึ่งเป็นกลุ่มเขต ๓. กลุ่มกรุงเทพเหนือ เป็นอีกหนึ่งชุมชนเมืองที่ขณะนี้กำลังเผชิญปัญหามากมายอันเกิดจากสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่อันตรายรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชนจำนวนมาก ซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามก ยาเสพติด และอื่นๆ จากปัญหาดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นกำลังที่เข้มแข็งของชุมชนและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน
๒. ศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน และแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๒. ด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว จำนวน ๒๓ คน ประกอบด้วย

- ๒.๑ กลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง ๑๕ – ๒๐ ปี จำนวน ๑๕ คน
- ๒.๒ กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - ๒.๒.๑ ผู้นำชุมชนที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า จำนวน ๑ คน
 - ๒.๒.๒ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตลาดพร้าว จำนวน ๑ คน
 - ๒.๒.๓ ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน จำนวน ๒ คน
 - ๒.๒.๔ ผู้ปกครอง จำนวน ๔ คน

๓. ด้านเวลา

ตั้งแต่เดือน มีนาคม ถึงเดือน สิงหาคม ๒๕๖๔

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

๑. ได้แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม(Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ได้แนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความ

ระบบเครดิตทางสังคม

หมายถึง การนำเอากิจกรรมในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่เยาวชนมีส่วนร่วมทำกิจกรรม เช่น จิตอาสาพัฒนาชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การไม่ทำผิดวินัยจราจร การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ลานกีฬาต้านยาเสพติด ฯลฯ นำมาเป็นแต้ม/คะแนนสะสมเป็นเครดิต ในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านกลไกการสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อยกระดับ เครดิตโดยรวมของสังคมให้ดีขึ้น

รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม

หมายถึง การนำรูปแบบกิจกรรม/โครงการพิเศษ มาดำเนินการในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะเยาวชนที่ดี เช่น รูปแบบชุมชนประชาธิปไตยในกลุ่มเยาวชน ดำเนินการโดยการจัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการเยาวชนในชุมชนเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนา กลุ่มเยาวชนในภาพรวม รูปแบบชุมชนเยาวชนจิตอาสาทำความดี โดยมีการกำหนด/ออกแบบจัดกิจกรรมจิตอาสาในกลุ่มเยาวชนเพื่อเสริมสร้างนิสัยเยาวชนที่ดี ฯลฯ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกและลักษณะที่ดีที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถกำหนดได้ตามสภาพปัญหา และสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหรือสังคม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกและลักษณะที่ดีที่สังคมต้องการให้เด็กและเยาวชนพึงมีในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถกำหนดได้ตามสภาพปัญหา และสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหรือสังคม

เด็กและเยาวชน

หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๒๐ ปี ในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร คณะได้ศึกษาองค์ความรู้ หลักการ และแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยมีหัวข้อสำคัญดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคม
๒. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่นวัตกรรม
๓. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม
๔. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์
๕. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม
๖. บริบทชุมชนราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๘. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคม

๑. จุดเริ่มระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit System : SCS)

ระบบเครดิตทางสังคมได้มีจุดเริ่มจากการที่สภาพเศรษฐกิจของประเทศจีนเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลจีนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทางด้านสังคมควบคู่ไปกับทางด้านเศรษฐกิจ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการกำกับดูแลให้เป็นสังคมที่โปร่งใส มีการทำธุรกิจที่เป็นธรรม ป้องกันการฉ้อฉลและการรับสินบน จัดระเบียบสังคม ปรับพฤติกรรมประชาชนในประเทศ เพิ่มความมีระเบียบวินัย อาทิ การไม่ส่งเสียงดัง การเข้าแถวไม่แซงคิว การรักษาความสะอาด และมารยาททางสังคม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ และผลักดันประเทศไปสู่ระดับสากลนั้น การจะใช้วิธีอบรมและปลูกฝังอุปนิสัยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมประชากรชาวจีนซึ่งมีมากกว่าพันล้านนั้นไม่สามารถทำได้ในระยะเวลารวดเร็ว เครื่องมือที่รัฐบาลจีนนำมาใช้ คือ ระบบเครดิตทางสังคม “The Social Credit System (SCS)” เป็นเครื่องมือในการสร้างบรรทัดฐานเดียวกันทั้งประเทศ และใช้ข้อมูลเครดิตของบุคคลในการสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านกลไกการสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อยกระดับเครดิตโดยรวมของสังคมให้ดีขึ้น ระบบเครดิตทางสังคม (The Social Credit System) ประกาศใช้ครั้งแรกตั้งแต่วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ ยึดหลักการ ๔ ประการ คือ ๑) ความซื่อสัตย์ในการบริหารงานของรัฐบาล (Honesty in government affairs) ๒) ความซื่อสัตย์ในการทำธุรกิจ (Commercial integrity) ๓) ความซื่อสัตย์ของสังคม (Societal

integrity) และ ๔) ความน่าเชื่อถือของตุลาการ (Judicial credibility) แต่ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ในระยะแรกของโครงการ (ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๓) ได้กำหนดพื้นที่ทดลองกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ ๑๒ เมือง เพื่อนำประเด็นปัญหาอุปสรรคที่พบในพื้นที่ทดลองไปปรับปรุง และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงข้อมูล Big Data เพื่อแบ่งปันข้อมูลเครดิตเป็นการสาธารณะ กระบวนการรายงาน และตรวจสอบข้อมูลเครดิต ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๐ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๐ : ๑) ซึ่งรัฐบาลจีนได้ออกร่างแผนสำหรับการสร้างระบบเครดิตสังคมหรือ Social Credit System (SCS) ในปี ๒๕๕๗ (๒๐๑๔) กำหนดให้ภายในปี ๒๕๖๓ (๒๐๒๐) ระบบเครดิตทางสังคมจะเปลี่ยนชีวิตของทุกคนโดยพื้นฐานของพลเมืองจีน โดยพลเมืองจีนแต่ละคน จะได้รับคะแนนจากพฤติกรรมความซื่อสัตย์ คะแนนนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับชีวิต เช่น ไม่ว่าจะ เป็นสิทธิพิเศษในการเช่าแฟลต หรือซื้อตั๋วเครื่องบินหรือได้รับสิทธิ์ในการเข้าถึงโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยและบริการของรัฐ (Daithí Mac Síthigh and Mathias Siems, ๒๐๑๙ : p.๑) การสร้างความไว้วางใจในระบบนี้ พลเมืองจีนจะต้องเข้าร่วมในระบบที่จัดอันดับพฤติกรรมและทัศนคติทางสังคม ซึ่งอาจส่งผลร้ายต่อผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามแม้จะมีสัญญาณว่าระบบนี้จะถูกนำไปใช้ เป็นวงกว้างทั่วประเทศ แต่ดูเหมือนว่าชาวจีนจำนวนมากจะสนับสนุนแนวคิดนี้ ในหลายประเทศ "ความน่าเชื่อถือทางการเงิน" (Financial creditworthiness) อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถ ในการกู้ยืมเงินจากธนาคารหรือการทำธุรกิจประเภทอื่น ๆ แต่ระบบ Social Credit ที่รัฐบาลจีนเสนอ ให้ใช้ครอบคลุมทั่วประเทศภายในปี ๒๕๖๓ (๒๐๒๐) นั้น จะมีผลต่อประชาชนมากกว่านั้น โดยจะ จัดอันดับบุคคลตามเกณฑ์ชีวิตที่ทางการเรียกว่า "ความน่าไว้วางใจ" (trustworthiness) ระบบนี้ ยังครอบคลุมไปถึงบริษัทและองค์กรต่าง ๆ ด้วย ประเด็นสำคัญของระบบนี้คือ รัฐบาลมุ่งเป้าที่จะ ประเมินระดับความน่าไว้วางใจทางสังคมจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ตั้งแต่สินค้าที่ประชาชนซื้อ ไปจนถึง พฤติกรรมทางสังคมหรือแม้แต่ทางการเมืองหากประชาชนละเมิด "ความไว้วางใจ" เช่น การสูบบุหรี่ ในพื้นที่ต้องห้าม หรือชำระภาษีล่าช้า บุคคลเหล่านี้จะถูกตัดคะแนน ในทางกลับกัน ประชาชนจะได้ คะแนนเพิ่มหากทำความดี เช่น การทำงานเพื่อการกุศล ในทางปฏิบัติ ระบบคะแนนนี้จะอยู่ในรูป ของ "บัญชีดำ" สำหรับผู้มีคะแนนเป็นลบ และ "บัญชีแดง" สำหรับผู้มีคะแนนเป็นบวก ระบบนี้เริ่มใช้ ในเมืองหรงเฉิง มณฑลชานตง ทางภาคตะวันออกของจีนแล้ว โดยประชาชนจะได้รับคะแนน ๑,๐๐๐ คะแนน ซึ่งสามารถเพิ่มหรือลดได้ตามกิจกรรมที่ทำ เช่น จะถูกตัดคะแนนหากได้ไปสั่งเพราะ ทำผิดกฎจราจร หรือจะได้คะแนนเพิ่มหากให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่ด้อยโอกาส เมื่อปีที่แล้ว ศาลประชาชนสูงสุด (Supreme People's Court) ของจีน ระบุว่า มีพลเมืองราว ๖.๑๕ ล้านคน ถูกห้ามไม่ให้โดยสารเครื่องบินจากการกระทำผิดทางสังคม ที่เป็นเช่นนี้ไม่ใช่เพราะพวกเขามีประวัติ การก่อปัญหาในการเดินทางด้วยเครื่องบินเท่านั้น แต่ยังสามารถมาจากการที่พวกเขากระทำความผิดฐาน เผยแพร่ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับการก่อการร้าย, ใช้ตัวที่หมดอายุ หรือสูบบุหรี่ในสถานที่ต้องห้าม (บีบีซีนิวส์, ๒๕๖๑ : ออนไลน์)

การจัดคะแนนความน่าเชื่อถือผู้บริโภคนี้เป็นโครงการของภาคเอกชนที่เริ่มใช้แล้ว โดยทางการให้ใบอนุญาต ๘ บริษัทในการประเมินคะแนนความน่าไว้วางใจและคุณสมบัติอื่น ๆ หนึ่งในบริษัทเหล่านี้ คือ Sesame Credit ธุรกิจสินเชื่ออาลีบาบายักษ์ใหญ่ด้านอีคอมเมิร์ซของจีน ซึ่งมีระบบสำหรับสมาชิกที่สมัครใจ โดยผู้ใช้ระบบนี้จะได้แต้มเพิ่มหากซื้อสินค้าสำหรับครอบครัว เช่น ผ้าอ้อมเด็ก หรือชวนเพื่อนมาเป็นสมาชิก แต่หากซื้อสินค้าบางประเภทเช่น วิดีโอเกม ก็อาจ

ถูกตัดแต้มได้ หากลูกค้ามีคะแนนสะสมสูงก็จะได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ เช่น หากใช้บริการหาตั๋วเครื่องบินบน Baihe.com ไปรไฟล์ของบุคคลนั้นก็ปรากฏให้ผู้ใช้งานคนอื่นได้เห็นมากขึ้น หากลูกค้ามีคะแนนมากพอก็อาจสามารถเช่ารถโดยไม่ต้องวางเงินมัดจำ หรือใช้บริการเช็คอินวีไอพีที่ท่าอากาศยานนานาชาติปักกิ่งได้ (ปีซีนิวส์, ๒๕๖๑ : ออนไลน์)

ระบบเครดิตทางสังคม “The Social Credit System (SCS)” ถูกจับตาว่าเป็นระบบเครื่องมือในการรื้อถอนเสรีภาพประชาชน รวมทั้งเพิ่มการควบคุมทางสังคมและการเมือง โดยเฉพาะต่อบรรดาชนกลุ่มน้อยและกลุ่มผู้เห็นต่างกับรัฐบาล โดยใช้เทคโนโลยีและระเบียบข้อบังคับเป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมพฤติกรรมพลเมือง ซึ่งการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ผ่านเว็บไซต์นั้น เว็บไซต์บางแห่งไม่ประสบความสำเร็จในการเข้าสู่ตลาดจีน และยังมีเว็บไซต์โซเชียลมีเดียหลายเว็บไซต์ถูกบล็อก (เช่น Twitter และ Facebook) ทำให้ชาวจีนจึงต้องพึ่งพาผู้ให้บริการรายใดรายหนึ่งของจีน ซึ่งหมายความว่าโดยหลักการแล้วรัฐบาลจีนอาจสามารถเข้าถึงข้อมูลผู้ใช้ที่เกี่ยวข้องได้ (Daithi Mac Sithigh and Mathias Siems. ๒๐๑๙ : p.๑๒)

๒. แนวทางดำเนินการระบบเครดิตสังคมในประเทศไทย

การเสริมความเข้มแข็งในระดับชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การสร้างพื้นที่และกิจกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชน โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน (ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม) อย่างต่อเนื่อง รวมถึงศึกษากลไกใหม่ ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ อาทิ ระบบเครดิตสังคม (Social credit) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ : ๔๐๔)

ระบบเครดิตทางสังคม “The Social Credit System (SCS)” ในประเทศไทยสามารถนำแนวคิดธนาคารความดีที่ใช้ในโรงเรียน สถาบันการศึกษา บริษัท และชุมชนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ และขยายผลสู่สังคมในวงกว้างตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารความดีที่สามารถประยุกต์ใช้เป็น The Social Credit System (SCS) เช่น กระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมภายใต้รูปแบบธนาคารความดี สำหรับหน่วยอบรมประชาชน โดยพระราชบัญญัติ (สิงห์คำ ชยวิไล) (๒๕๕๖ : ๑๙๓ - ๑๙๔) ซึ่งพบว่า การจัดตั้งกลุ่มธนาคารความดีของชุมชนวัดศรีเมืองมูล ตำบลห้วยม้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เกิดขึ้นภายใต้หน่วยงานที่เรียกว่า “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล” มีแนวคิดในการจัดตั้งธนาคารความดี ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อป้องกันสิ่งไม่ดี มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ สามารถที่จะดำเนินชีวิตไปได้อย่างสงบสุข ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนความดี โดยนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในลักษณะของคะแนนความดี ผลจากการดำเนินการธนาคารความดีสามารถทำให้คนในชุมชนมีความสุข มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยได้รับค่าความดีเป็นสิ่งตอบแทนแล้วสามารถนำมาแลกเปลี่ยนของได้

การบริหารจัดการของธนาคารความดีตำบลห้วยม้อและตำบลป่าหุ้ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดย วราภรณ์ ศรีวงศ์ (๒๕๕๖ : ๒๐๖ - ๒๐๗) พบว่าเหตุจูงใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลห้วยม้อ คือ ๑) การมีคนในชุมชนและคณะกรรมการบริหารงานมาชักชวนให้เข้าร่วม ๒) การเล็งเห็นผลประโยชน์ที่เกิดต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและการช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ส่วนเหตุจูงใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ

ธนาคารความดีตำบลป่าหุง คือ ๑) การมีคนในชุมชนและคณะกรรมการบริหารงานมาชักชวนให้เข้าร่วม ๒) การเห็นผลประโยชน์บางอย่างของธนาคารความดีและการแสดงความร่วมมือกับชุมชน ๓) เหตุผลส่วนบุคคล ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลห้วงมสามารถแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ เกียรติบัตร เชิดชูความดีทุนการศึกษา ตัวอย่างชีวิตเข้มทิศคนดีตำบลห้วงม ๒) ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้ การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจกับการทำดี การได้เป็นตัวอย่งที่ดี ส่วนผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลป่าหุงแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ ทุนการศึกษา แพ้มีสะสมงาน เกียรติบัตรเชิดชูความดี เกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ การทัศนศึกษาดูงาน ๒) ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความรู้สึกดี ความสุขทางใจที่ได้ทำดีและเห็นคนรอบข้างทำดี ความภาคภูมิใจกับการทำดี การได้เป็นตัวอย่งที่ดี การได้ปลูกฝังค่านิยมที่ดี

จากที่กล่าวมาระบบเครดิตทางสังคมในโรงเรียน สถาบันการศึกษา บริษัทและชุมชนต่างๆ สามารถนำโครงการธนาคารความดีมาปรับใช้ได้ โดยแนวทางกำหนดผลตอบแทนหรือรางวัล เช่น การนำแต้มสะสมมาใช้แลกสิ่งของเครื่องใช้หรืออาหาร การมอบเกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติ การให้ทุนการศึกษา การทัศนศึกษาดูงาน การมอบสิทธิพิเศษต่างๆ ในการใช้ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยอาจนำแนวคิดเครดิตการทำความดีที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เคยนำมาใช้ในการรับนักศึกษาเข้าเรียน จะช่วยให้เด็กนักเรียนผู้ปกครองเห็นความสำคัญของระบบเครดิตสังคม ฯลฯ

ตัวอย่าง การนำผลงานด้านคุณธรรม จิตอาสาใช้ในการศึกษาต่อจากเอกสารแนบท้ายประกาศ ๒ โครงการข้างเือก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ (TCAS รอบที่ ๑) หน้า ๗

จากการศึกษาจึงพบว่า ระบบเครดิตทางสังคม คือ เครื่องมือในการสร้างบรรทัดฐานเดียวกัน และใช้ข้อมูลเครดิตของบุคคลในการสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านกลไกการสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อยกระดับเครดิตโดยรวมของสังคมให้ดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่นวัตกรรม

ในการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญได้แก่ความหมายและประเภทของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ ลักษณะของรูปแบบที่ดี การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบ ความหมายของนวัตกรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม

๑. ความหมายและประเภทของรูปแบบ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖ : ๖๖๕) ให้ความหมายไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แชมมณี (๒๕๕๐ : ๒๒๐) ซึ่งกล่าวว่าไว้ว่า รูปแบบ (Model) เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือ แผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบ

จึงเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

เบญจพร แก้วมีศรี (๒๕๔๕ : ๓๙) ที่กล่าวไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนของความเป็นจริง เป็นการทำให้ความสลับซับซ้อน สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นการสะท้อนบางส่วนของปรากฏการณ์ออกมาให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องและความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน รวมถึงการเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องมาไว้ด้วยกัน โดยจะต้องใช้ข้อมูล เหตุผล และฐานคติมาประกอบการแสดงรูปแบบสามารถทำได้หลายลักษณะ

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารณ (๒๕๔๗ : ๑๐) กล่าวไว้ว่า รูปแบบเป็นการจำลองภาพในอุดมคติที่นำไปสู่การอธิบาย คุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

จากการศึกษาสามารถสรุปความหมายของรูปแบบได้ว่า คำว่า รูปแบบมาจากภาษาอังกฤษว่า Model เป็นการจำลองความคิดเพื่ออธิบายให้เป็นรูปธรรมเพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยอาจเป็นคำอธิบาย หรือแผนผัง หรือไดอะแกรม หรือแผนภาพความเหมาะสม โดยระบุถึงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรอง พร้อมทั้งบอกถึงรายละเอียดและขั้นตอนในการพัฒนา รูปแบบได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการกล่าวถึงประเภทของรูปแบบเอาไว้ดังต่อไปนี้

คีฟส์ (Keeves ๑๙๘๘ : ๕๖๑-๕๖๕) แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น ๕ แบบได้แก่

๑. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อย ๒ สิ่งขึ้นไป

๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) เป็นความคิดที่แสดงออกผ่านทางภาษา โดยการพูดและเขียน

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) เป็นความคิดที่แสดงออกผ่านทางรูปคณิตศาสตร์

๔. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) เป็นความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

๕. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆของสภาพการณ์/ปัญหา

สมิธ และคนอื่น (Smith and other ๑๙๘๐ : ๔๖๑) ได้จำแนกประเภทของรูปแบบออกได้ดังนี้

๑. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ได้แก่

๑.๑ รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง

๑.๒ รูปแบบเหมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง

๒. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่

๒.๑ รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model)

๒.๒ รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model)

นิคม ทาแดง (๒๕๓๖ : ๑๒) จำแนกชนิดของรูปแบบได้ดังนี้

๑. รูปแบบที่ยึดกฎเกณฑ์เป็นรูปแบบที่มีระเบียบใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา
๒. รูปแบบที่ใช้พรรณนาเป็นรูปแบบที่ใช้บรรยายสิ่งที่เป็นอยู่ว่ามีลักษณะเช่นไร
๓. รูปแบบที่มีตัวตน เป็นรูปแบบที่มีตัวตนสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน
๔. รูปแบบที่ไม่มีตัวตน เป็นรูปแบบที่ต้องจินตนาการ

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบ สรุปลงได้ว่าขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการ เสนอว่าจะนำเสนออย่างไรจึงจะสะท้อนถึงความคิดได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของผู้นำเสนอ โดยจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของสิ่งนำเสนอด้วย

องค์ประกอบของรูปแบบ ลักษณะของรูปแบบที่ดี และการทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบ ในการสร้างรูปแบบ ควรประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังที่ นิคม ทาแดง (๒๕๓๖ : ๑๓๑ - ๑๓๒) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า รูปแบบอาจประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ส่วนประกอบ เป็นส่วนหนึ่งของระบบซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากการกระทำต่าง ๆ เพื่อแสดงผลลัพธ์ของระบบ
๒. ตัวแปร เป็นคุณสมบัติที่กำหนดขึ้นของระบบภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ กัน ซึ่งอาจจำแนกได้หลายชนิด

๓. พารามิเตอร์ เป็นคุณสมบัติของระบบ

๔. ฟังก์ชันความสัมพันธ์ เป็นฟังก์ชันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพารามิเตอร์และตัวแปรต่าง ๆ ในระบบ ซึ่งจะบอกถึงพฤติกรรมของระบบนั้น

สรุปได้ว่าในการสร้างรูปแบบ ควรมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยกระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ สภาพแวดล้อม ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดเอาไว้ โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆอย่างมีเหตุผล ในการสร้างรูปแบบ ผู้สร้างจะต้องคำนึงถึงลักษณะของรูปแบบที่ดี โดยในการสร้างรูปแบบให้เป็นรูปแบบที่ดี ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้ดังต่อไปนี้

คีฟส์ (Keeves ๑๙๘๘ : ๕๖๐) กล่าวไว้ว่ารูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรมีลักษณะ ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ
๒. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวในทางพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งสามารถรวบรวมได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
๓. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
๔. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

เบญจพร แก้วมีศรี (๒๕๔๕ : ๙๒ - ๙๓) กล่าวไว้ว่าการสร้างรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวมๆ

๒. รูปแบบควรนำไปสู่การพยากรณ์ที่ตามมา ซึ่งสามารถรวบรวมได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป

๓. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

๔. รูปแบบควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ของเรื่องที่ศึกษาได้

๕. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

สรุปได้ว่า ในการสร้างและพัฒนา รูปแบบที่ดีจะต้องได้มาจากแนวคิดของทฤษฎีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต่างๆ เพื่ออธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้ครอบคลุมและชัดเจน ซึ่งรูปแบบที่ดีจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง เนื่องจากจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่ โดยมีผู้กล่าวถึงวิธีการในการทดสอบรูปแบบดังต่อไปนี้

๑. การทดสอบด้วยการประเมิน มาดัส สโครเวน และ สตัฟเฟิลบีม (Madaus, Scriben and Stufflebeam ๑๙๘๓ : ๓๙๙ - ๔๐๒) ได้เสนอการนำเสนอมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบเอาไว้ดังต่อไปนี้

๑.๑ มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินการเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

๑.๒ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

๑.๓ มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

๑.๔ มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามกรอบที่ต้องการแท้จริง

๒. การทดสอบรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่ง อีสเนอร์ (Eisner ๑๙๗๖ : ๑๙๒-๑๙๓) กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

๒.๑ การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

๒.๒ การประเมินที่เป็นความเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินเนื่องจากเป็นการวัดคุณค่า ที่ไม่อาจวัดด้วยเครื่องมือใดๆ จะต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง

๒.๓ การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินจะต้องเชื่อถือถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิผู้นั้น มีความเที่ยงตรงและมีเหตุผลที่ดี

๒.๔ การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จะต้องยอมรับในความยืดหยุ่นของกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการกำหนดประเด็นสำคัญ ที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตรงตามการนำเสนอ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมาก่อนที่จะนำไปใช้จริงควรได้รับการประเมิน ทดสอบความเหมาะสมโดยการใช้การประเมินในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการทดสอบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพ ของรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง

๒. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม

นวัตกรรม" (Innovation) มีรากศัพท์มาจาก innovare ในภาษาลาติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา

๒.๑ ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม ตามความหมายในเชิงเศรษฐศาสตร์ คือ การนำแนวความคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือก็คือ "การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (Change) ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราให้กลายมาเป็นโอกาส (Opportunity) และถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม" แนวความคิดนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาในช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ โดยจะเห็นได้จากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม เช่น ผลงานของ Joseph Schumpeter ใน The Theory of Economic Development, ๑๙๓๔ โดยจะเน้นไปที่การสร้างสรรค การวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อันจะนำไปสู่การได้มา ซึ่งนวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological Innovation) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นหลัก นวัตกรรมยังหมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริงอีกด้วย (บวร เทศารินทร์. ๒๕๕๐ : ออนไลน์)

คำว่า "นวัตกรรม" เป็นคำที่ค่อนข้างจะใหม่ในวงการศึกษานักเรียนของไทย คำนี้เป็นศัพท์บัญญัติของคณะกรรมการพิจารณาศัพท์วิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาจากภาษาอังกฤษว่า Innovation มาจากคำกริยาว่า innovate แปลว่า ทำใหม่ เปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ ในภาษาไทยเดิมใช้คำว่า "นวกรรม" ต่อมาพบว่าคำนี้มีความหมายคลาดเคลื่อน จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า นวัตกรรม (อ่านว่า นะ วัด ตะ กำ) หมายถึง การนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่เดิม เพื่อให้ใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นไม่ว่าวงการหรือกิจการใดๆ ก็ตาม เมื่อมีการนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมก็เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรมของวงการนั้นๆ เช่นในวงการศึกษา นำเอามาใช้ ก็เรียกว่า "นวัตกรรมการศึกษา" (Educational Innovation) สำหรับผู้ที่กระทำ หรือนำความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ มาใช้นี้ เรียกว่าเป็น "นวัตกร" (Innovator)

ทอมัส ฮิวซ์ (Thomas Hughes) (อ้างอิงจาก บวร เทศารินทร์. ๒๕๕๐ : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของ "นวัตกรรม" ว่า เป็นการนำวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจาก ได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้นๆ แล้ว เริ่มตั้งแต่การคิดค้น (Invention) การพัฒนา (Development) อาจจะเป็นไปในรูปของ โครงการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot Project) แล้วจึงนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติ

มอร์ดัน (บวร เทศารินทร์. ๒๕๕๐ : ออนไลน์ ; อ้างอิงจาก Morton, J.A) ให้ความหมาย"นวัตกรรม" ว่า เป็นการทำให้ใหม่ขึ้นอีกครั้ง (Renewal) ซึ่งหมายถึง การปรับปรุงสิ่งเก่าและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนหน่วยงาน หรือองค์การนั้นๆ นวัตกรรม ไม่ใช่การจัดหรือล้มน้ำสิ่งเก่าให้หมดไป แต่เป็นการปรับปรุงเสริมแต่งและพัฒนา

กิดานันท์ มลิทอง (๒๕๔๐ : ๒๕๔๕) กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นแนวความคิด การปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆที่ยังไม่เคยมีการใช้มาก่อน เป็นการพัฒนาตัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่ แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิมทั้งยังช่วยประหยัดเวลา แรงงาน

บุญเกื้อ ควรหาเวช (๒๕๔๒ : ๑๒) อธิบายว่า นวัตกรรม หมายถึง การนำ สิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมวิธีการที่ทำอยู่เดิมเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

นวัตกรรม แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ มีการประดิษฐ์คิดค้น (Innovation) หรือเป็นการปรุงแต่งของเก่า ให้เหมาะสมกับกาลสมัย

ระยะที่ ๒ พัฒนาการ (Development) มีการทดลองในแหล่งทดลองจัดทำ อยู่ในลักษณะของโครงการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot Project)

ระยะที่ ๓ การนำเอาไปปฏิบัติในสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งจัดว่าเป็นนวัตกรรม ขั้นสูง

สรุปได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง ความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีใครใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาตัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดี ยิ่งขึ้นเมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วย ประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย ซึ่งสามารถแบ่งการพัฒนา นวัตกรรมได้ ๓ ระยะ คือ การประดิษฐ์คิดค้น การพัฒนา และการนำไปปฏิบัติ

๒.๒ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม

นักวิชาการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม ดังนี้

๒.๒.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism)

เสย์มัวร์ (สุชิน เพ็ชรรักษ์. ๒๕๔๔ ;อ้างอิงจาก Seymour, P.) อธิบาย ว่าการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ ด้วยปัญญานั้นคือการเรียนรู้โดยการปฏิบัติหรือการสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมา เน้นการสอนของครู (Instructionism) หรือการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน (Constructionism) หลักสำคัญของ การเรียนรู้ ตามทฤษฎีนี้มี ๓ ประการ ประการแรก คือ เรียนรู้จากการแก้ปัญหา ด้วยวิธีการสำรวจทดลองด้วยตนเอง ประการที่สองคือการเชื่อมโยงสิ่งใหม่เข้ากับสิ่งที่รู้มาก่อนแล้ว และประการที่สามคือ การนำสิ่งใหม่นั้นไปใช้ด้วยตนเอง

พื้นฐานสำคัญของการสร้างเครื่องมือ ที่ใช้สำหรับส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบทฤษฎีนี้จำแนกได้เป็นสามประการคือ ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาต่างๆ และความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คอมพิวเตอร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการศึกษาในแง่ที่ช่วยบ่มเพาะวัฒนธรรมที่เน้นการคิด การใช้ สติปัญญาให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้เรียน

สาระสำคัญของทฤษฎีนี้คือ การจัดการศึกษาหมายถึงการจัด สภาพแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดการสร้างความรู้ของผู้เรียนด้วยตนเองโดยการลงมือสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ขึ้นมา โดยการเลือกและพัฒนาสื่อต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้สร้างความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น ใช้สื่อในวิถีชีวิตของผู้เรียนและผสมผสานเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญามีหลักการสำคัญในกระบวนการส่งเสริม การเรียนรู้ คือการเชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่กำลังเรียน การให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการที่ตนเองสนใจ การสนับสนุนอย่างพอเพียงและเหมาะสมจากครูซึ่งได้รับการฝึกฝนให้มีความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง การเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำเสนอผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

กระบวนการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎี Constructionism มีสมมติฐานคือ กระบวนการเรียนการสอนสะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดีจนประจักษ์ได้ว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับระบบอันซับซ้อน ในกระบวนการโต้ตอบระหว่าง ๕ ทิศทางการเรียนรู้เป็นแบบสหสาขาวิชาและพุ่งไปที่เป้าหมายหลัก เป็นวิธีการเรียนรู้ที่กระตุ้นการเรียนรู้ได้สูงสุด วิธีการสอนนั้นทำทั้ง ๒ วิธี คือ เป็นแบบครูเป็นผู้กำกับและนักเรียนเป็นผู้กำกับตนเอง วิธีสอนพุ่งเป้าไปที่ให้นักเรียนรู้จักใช้ความรู้และรู้จักให้เหตุผลอันซับซ้อน แทนที่จะสนใจให้จดจำข้อมูลข่าวสารต่างๆ

๒.๒.๒ ทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of learning theory)

ไฮการ์ต (Hilgard : ๑๙๖๒) กล่าวว่า การถ่ายโยงการเรียนรู้หมายถึง อิทธิพลของการเรียนรู้ในครั้งก่อนที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในครั้งต่อไป และอาจแสดงผลให้เห็นได้ คือ หากผลในการเรียนรู้ในครั้งก่อนอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ในครั้งต่อไป การถ่ายทอดความรู้นั้นย่อมมีลักษณะเป็นบวก และหากผลการเรียนรู้ในครั้งก่อน ไม่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ในครั้งต่อไปแล้ว การถ่ายทอดความรู้นั้นมีลักษณะเป็นลบ แบ่งทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. ทฤษฎีว่าด้วยการถ่ายโยงโดยการแยกออกฝึกเป็นส่วนย่อย เฉพาะส่วน (Theory of formal discipline) ใช้ความเชื่อกลุ่ม Faculty psychology หรือกลุ่ม Structuralism

๒. ทฤษฎีที่ว่าด้วยการถ่ายโยงโดยอาศัยลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือ การมีความสัมพันธ์กัน (Theory of transfer through identical components) ใช้ความเชื่อกลุ่มของ Thorndike และ Woodward

๓. ทฤษฎีที่ว่าด้วยการถ่ายโยงโดยอาศัยผลการเรียนรู้ที่สรุปเป็น หลักเกณฑ์กว้างๆ (Theory of transfer through principles) ใช้ความเชื่อกลุ่ม Judd

เคลลอกก์ และวอคเกอร์ (Kellogg & Walker : ๑๙๘๓) อธิบายปรากฏการณ์การถ่ายโยงการเรียนรู้ว่า การถ่ายโยงการเรียนรู้ทางบวกเกิดขึ้นเพราะปฏิกิริยาตอบโต้เก่ามีความสอดคล้องกับปฏิกิริยาใหม่ และปฏิกิริยาโต้ตอบทั้งสองมีความเหมือนกัน ดังนั้นหากปฏิกิริยาตอบโต้เก่าและใหม่ไปกันได้ และเหมือนกันบ้างก็จะทำให้เกิดการถ่ายโยงทางบวกขึ้น และหากความเหมือนกันของปฏิกิริยาโต้ตอบลดน้อยลง ก็จะทำให้เกิดการถ่ายโยงทางลบมากขึ้น ส่วนสถานการณ์ที่ปฏิกิริยาตอบโต้ทั้งสองไปกันไม่ได้และไม่เหมือนกันเลย จะเกิดการถ่ายโยงทางลบ

มากที่สุด มนุษย์สามารถนำความรู้ในเรื่องหนึ่งที่เคยเรียนมาแล้วมาช่วยในการเรียนรู้ในเรื่องอื่นที่แตกต่างกันได้ ปรากฏการณ์ที่ผู้เรียนได้นำเอาความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน หรือมีความสัมพันธ์กันนี้ เรียกว่า การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

พรวิไล เลิศวิชา (๒๕๔๒ : ๖๒ - ๖๓) สรุปว่าการออกแบบ โปรแกรมคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบ Constructionism เน้นการสร้างความคิดรวบยอดเป็นอันดับแรก ให้ผู้เรียนไปเริ่มต้นสร้างจินตภาพเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องนั้น และผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้แสดงบทบาทการสร้างสรรคสิ่งต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงองค์ความรู้ที่เขามีอยู่ภายใน ในแนวคิดของ Constructionism คอมพิวเตอร์มิใช่เพียงสื่อที่เอามาเพิ่มให้ห้องเรียนมีชีวิตชีวามากขึ้น แบบ "top - down" แต่ต้องสนับสนุนการเรียนรู้ที่เด็กคิดริเริ่ม อาจจะประกอบเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน โดยการสร้างโครงงาน (Project learning - Exploration) และกิจกรรมแก้ปัญหาต่างๆ ของผู้เรียน ดังเช่น อาจใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการใช้คอมพิวเตอร์และมัลติมีเดีย โดยมี ๕ Dimension ของหลักสูตรและวิธีการใหม่ ดังนี้

๑. มีทัศนคติเชิงบวกต่อการแสวงหาความรู้และวิธีเกิดความรู้จริง
จากกระบวนการ

๒. รู้จักการหาความรู้และบูรณาการความรู้
๓. รู้จักการขยายขอบเขตและรู้วิธีค้นคว้าให้ได้มา ซึ่งรายละเอียดใน
องค์ความรู้

๔. รู้จักใช้ความรู้อย่างมีความหมาย
๕. มีพฤติกรรมและจิตใจที่สร้างสรรค์
กระบวนการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎี Constructionism
มีสมมติฐานดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการเรียนการสอนสะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดี
จนประจักษ์ได้ว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว

๒. การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับระบบอันซับซ้อน ในกระบวนการโต้ตอบ
ระหว่าง ๕ ทิศทาง (Dimension)

๓. การเรียนรู้เป็นแบบสหสาขาวิชาและพุ่งไปที่เป้าหมายหลัก
เป็นวิธีการเรียนรู้ที่กระตุ้นการเรียนรู้ได้สูงสุด

๔. วิธีการสอนนั้นทำทั้ง ๒ วิธี คือ เป็นแบบครูเป็นผู้กำกับ และ
นักเรียนเป็นผู้กำกับตนเอง

๕. วิธีสอนพุ่งเป้าไปที่ให้นักเรียนรู้จักใช้ความรู้และรู้จักให้เหตุผลอัน
ซับซ้อน แทนที่จะสนใจให้จดจำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

๖. ทฤษฎีกระบวนการประมวลสารสนเทศ (Information
processing theory)

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (๒๕๓๗ : ๔๕) สรุปว่าทฤษฎีกระบวนการ
ประมวลสารสนเทศเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนความรู้ของผู้เรียนเป็นทั้งปริมาณและการประมวล
สารสนเทศแบ่งได้ ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่เรียกตนเองว่าเป็นนักทฤษฎีกลุ่มกระบวนการประมวลสารสนเทศอย่างแท้จริง ได้อธิบายการเรียนรู้ของมนุษย์จากการใช้คอมพิวเตอร์จำลองแบบ (Simulate) อธิบายการประมวลสารสนเทศ (Information Processing ของคอมพิวเตอร์ว่าประกอบด้วยขั้นตอนหลัก คือ การรับข้อมูลเข้า (Input) การลงรหัสปฏิบัติการ โดยใช้ชุดคำสั่งหรือ Software สั่งให้ทำงานและการแสดงผลส่งออก (Output) โดยใช้อุปกรณ์แสดง เช่น จอภาพและเครื่องพิมพ์

กลุ่มที่สองคือ กลุ่มนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม ซึ่งอธิบายการประมวลสารสนเทศตามแนวทางของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

กลุ่มที่สามคือ กลุ่มนักจิตวิทยาปัญญานิยม พิจารณาเกี่ยวกับสติปัญญาหรือความสามารถทางสมองในแง่ของวิธีการที่รวบรวมและการจัดกระทำเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับของสมอง ใช้กระบวนการทางโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาเทียบเคียง และหาแนวทางในการที่จะเข้าใจกระบวนการทางสมองของมนุษย์ที่จะจัดกระทำกับข้อมูลหรือข้อความจริงต่าง ๆ

ไฮการ์ค (Hilgard. ๑๙๖๒ : ๒๕) ระบุว่า การบริหารควบคุมกระบวนการประมวลสารสนเทศมีประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดและลำดับขั้นตอนของการประมวล

สารสนเทศความจำระยะยาว การเรียกความรู้ที่เรียนแล้วมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คณะผู้ศึกษาจึงสรุปความหมายของรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม หมายถึง ลักษณะวิธีการหรือกระบวนการของกิจกรรมที่จะกำหนดให้มีขึ้นในพื้นที่ที่ต้องการสร้างนวัตกรรมหรือในพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ อันเกิดจากพฤติกรรมของบุคคล ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ความหมายของพฤติกรรม

ปณิตา นิสสัยสุข (๒๕๕๒ อ้างถึงใน รัชพร วรรณคำ และคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาตนเป็นกระบวนการของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้ไปสู่สภาวะที่ดีกว่า และเป็นที่ต้องการมากกว่า แต่กระบวนการดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่าย ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมมนุษย์นั้นซับซ้อน

อนันต์ ศิริพงษ์วัฒนา (๒๕๕๒ อ้างถึงใน รัชพร วรรณคำ และคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการหรือปฏิกิริยาที่แสดงออกหรือเกิดขึ้นเมื่อเผชิญสิ่งเร้า ซึ่งมาจากภายในร่างกายหรือภายนอกร่างกายก็ได้และปฏิกิริยาที่แสดงออกนั้นมีได้เป็นพฤติกรรมทางกายนั้น แต่รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจด้วย

บุษกร ชีวะธรรมานนท์ (๒๕๕๒ อ้างถึงใน รัชพร วรรณคำ และคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ความพร้อมที่บุคคลกระทำ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิดความรู้สึก

จะแสดงออกมาในรูปการประพฤติกรรมปฏิบัติ โดยการยอมรับหรือปฏิเสธ ลักษณะพฤติกรรมมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม ได้แก่ การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด อารมณ์และเจตคติบุคคล เมื่อได้รับการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นจะต้องประกอบด้วยการกระทำกิจกรรมใด ๆ ผลที่เกิดขึ้นและปฏิบัติกริยาต่อผลที่เกิดขึ้นไม่สมความคาดหวัง

สุรพงษ์ โสธนะเสียร (๒๕๕๓ อ้างถึงใน รัชพร วรณคำ และคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำใดๆ ของคนเรา ส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติ การที่บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันเพราะมีความรู้และทัศนคติที่ต่างกัน เกิดขึ้นจากความแตกต่างของการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างการแปลความสารที่ตนเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล

ตรรกพร สุขเกษม (๒๕๕๔ อ้างถึงใน รัชพร วรณคำ และคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยา โต้ตอบเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า (Stimulus) หรือสถานการณ์ต่างๆ อาการแสดงออกต่างๆ เหล่านั้น อาจเป็นการเคลื่อนไหวที่สังเกตได้หรือวัดได้ เช่น การเดิน การพูด การเขียน การคิด การเต้นของหัวใจ เป็นต้น ส่วนสิ่งเร้าที่มากกระทบแล้ว ก่อให้เกิดพฤติกรรมก็อาจจะเป็นสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอก

ธัญญา วีระอนิษฐ์ (๒๕๕๕ อ้างถึงใน รัชพร วรณคำ และคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง อาการที่แสดงออกของมนุษย์ ปฏิกริยาโต้ตอบต่อสิ่งเร้าที่อยู่รอบตัว โดยจากการสังเกตหรือการใช้เครื่องมือช่วยวัดพฤติกรรม ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการทางร่างกาย

ภาณุวัฒน์ ศิวะสกุลราช (๒๕๕๕ อ้างถึงใน รัชพร วรณคำ และคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ทุกๆ สิ่งที่บุคคลทำ ซึ่งสามารถสังเกตได้โดยตรงหรืออยู่ในกระบวนการทางจิตใจ ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก และแรงขับ ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ไม่สามารถจะสังเกตได้โดยตรง

รัชพร วรณคำ และคณะ (๒๕๖๓) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกมาเมื่อมีสิ่งเร้า โดยสิ่งเร้าที่มากกระทบนั้นอาจมาจากสิ่งเร้าภายในและภายนอกแสดงออกมาในลักษณะต่างๆ ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ กระทำ เช่น การพูด การเขียน การอธิบาย การยื่น การแสดงออกทางสีหน้า จังหวะการพูด เป็นต้น ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ไม่สามารถจะสังเกตได้โดยตรง

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง กริยาอาการ หรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออก โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติ ก่อเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่รับรู้และสั่งสม ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน

๒. องค์ประกอบของพฤติกรรม

องค์ประกอบของพฤติกรรมมี ๗ ประการ ได้แก่

ครอนบาค (Cronbach, ๑๙๕๑ อ้างถึงใน บุษกร ชีวะธรรมานนท์, ๒๕๕๒) กล่าวว่าองค์ประกอบของพฤติกรรมมี ๗ ประการ ได้แก่

๒.๑ ความมุ่งหมาย (Goal)

เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรม คนต้องทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการที่เกิดขึ้น กิจกรรมบางอย่างก็ให้ความพอใจหรือสนองความต้องการได้ทันที แต่ความต้องการหรือวัตถุประสงค์บางอย่างก็ต้องใช้เวลานาน จึงจะสามารถบรรลุผลสมความต้องการที่ห่างออกไปภายหลัง

๒.๒ ความพร้อม (Readiness)

เป็นระดับวุฒิภาวะหรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ คนเราไม่สามารถสนองความต้องการได้หมดทุกอย่างความต้องการ บางอย่างอยู่นอกเหนือความสามารถของเขาเพื่อสนองความต้องการ

๒.๓ สถานการณ์ (Situation)

เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรม

๒.๔ การแปลความหมาย (Interpretation)

ก่อนที่คนเราจะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งลงไป เขาจะต้องพิจารณา สถานการณ์เสียก่อนแล้วตัดสินใจเลือกวิธีที่คาดว่าจะได้รับความพอใจมากที่สุด

๒.๕ การตอบสนอง (Response)

เป็นการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ โดยวิธีการที่ได้เลือกแล้ว ในขั้นการแปลความหมาย

๒.๖ ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence)

เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้นผลที่ได้รับอาจจะตามที่ คาดคิดไว้ (Confirm) หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหมาย (Contradict) ก็ได้

๒.๗ ปฏิกริยาต่อความคาดหวัง

หากคนเราไม่สามารถสนองความต้องการได้ก็กล่าวได้ว่า เขาประสบกับความ ผิดหวัง ในกรณีเช่นนี้เขาอาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานะเสียใหม่ และเลือกวิธีการ ตอบสนองใหม่ก็ได้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของพฤติกรรม หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลต้องประกอบ ไปด้วยความมุ่งหมาย ความพร้อม สถานการณ์ การแปลความหมาย การตอบสนอง ผลที่ได้รับ และ ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง

๓. ประเภทของพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมยุคปัจจุบันแบ่งประเภทของพฤติกรรมจะช่วยให้เข้าใจแนวทางการ พัฒนาพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น ซึ่งนักจิตวิทยานิยมแบ่งพฤติกรรมได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๓.๑ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior)

หมายถึง การกระทำหรือปฏิกริยาทางร่างกายที่ทั้งเจ้าตัวและบุคคลอื่น สามารถสังเกตผ่านอวัยวะรับสัมผัสประสาทสัมผัส (ตา หู จมูก หรือ ผิวหนัง) หรือใช้เครื่องมือทาง วิทยาศาสตร์ช่วยสังเกต ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับคำว่าพฤติกรรม ทั้งนี้ สามารถแบ่งพฤติกรรม ภายนอกออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑.๑ พฤติกรรมภายนอกชนิดโมลาร์ (Molar Behavior)

เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้โดยใช้อวัยวะรับสัมผัส ไม่ต้องใช้ เครื่องมือช่วย เช่น การเดิน การวิ่ง การจาม เป็นต้น

๓.๑.๒ พฤติกรรมภายนอกชนิดโมเลกุล (Molecular Behavior)

เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้หรือวัดได้ด้วยเครื่องมือทาง การแพทย์หรือเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เช่น การทำงานของต่อมต่าง ๆ ในร่างกาย การทำงานของ อวัยวะภายใน หรือการทำงานของระบบประสาท เป็นต้น

๓.๒ พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior)

หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยจะรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ตาม เป็นกระบวนการที่ไม่สามารถสังเกตได้และไม่สามารถใช้เครื่องมือวัดได้โดยตรง หากเจ้าของพฤติกรรมไม่บอก (บอกกล่าว เขียน หรือแสดงท่าทาง) ได้แก่ ความคิด อารมณ์ความรู้สึก ความจำ การรับรู้ ความฝัน รวมถึง การสัมผัสผัสต่าง ๆ เช่น การได้ยิน การได้กลิ่น ความรู้สึกทางผิวหนัง เป็นต้น ทั้งนี้ พฤติกรรมภายในจำเป็นต้องอนุมานหรือคาดเดาผ่านพฤติกรรมภายนอก โดยพฤติกรรมภายในมีความหมายสอดคล้องกับคำว่า "กระบวนการทางจิต จิตลักษณะ" ทั้งนี้ พฤติกรรมภายในสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๒.๒ พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยรู้สึกตัว (Conscious Process)

เป็นพฤติกรรมที่เจ้าของพฤติกรรมรู้สึกตัวที่กำลังเกิดพฤติกรรมนั้น ๑ หากไม่บอก ไม่แสดงอาการหรือท่าทางใด ๆ ก็ไม่มีผู้ใดรับรู้ได้ว่าเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ เช่น อารมณ์ความรู้สึก ความคิด ความฝัน จินตนาการ เป็นต้น

๓.๒.๓ พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้สึกตัว (Unconscious Process)

เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยที่เจ้าของพฤติกรรมไม่รู้สึกตัว หากแต่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอก เช่น แรงจูงใจความคาดหวัง ความวิตกกังวล เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของพฤติกรรม สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็น หรือสังเกตเห็น หรือสัมผัสได้จากภายนอก และ พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล จำเป็นต้องอนุมานหรือคาดเดาผ่านพฤติกรรมภายนอก

๓.๓ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขวัญเฉลิม ต้นประเสริฐ (๒๕๕๓ อ้างถึงใน รัชพร วรรณคำและคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หมายถึง การประยุกต์หลักการพฤติกรรมหรือหลักการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมโดยเน้นที่พฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้หรือวัดได้เป็นสำคัญ และมีความเชื่อพื้นฐานว่าพฤติกรรมปกติและไม่ปกติพัฒนามาจากหลักการเรียนรู้ วิธีการปรับพฤติกรรมสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งสามารถเลือกใช้วิธีการให้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการปรับพฤติกรรม โดยทั่วไปนิยมใช้ ๕ วิธี ดังนี้

๓.๓.๑ แรงเสริมเชิงบวก (Positive Reinforcement)

เป็นวิธีการที่เสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การชมเชยเมื่อตอบคำถามได้ถูกต้อง เป็นต้น

๓.๓.๒ แรงเสริมเชิงลบ (Negative Reinforcement)

เป็นวิธีการที่ เสริมแรงในทางลบ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา โดยการหลีกเลี่ยงการกระทำอีกสิ่งหนึ่ง เช่น กำหนดแบบฝึกหัด ๒ ส่วน ให้ผู้เรียนเลือกทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ถ้าผู้เรียนคนใด เลือกทำทั้ง ๒ ส่วน จะมีคะแนนพิเศษให้ เป็นต้น

๓.๓.๓ การหยุดยั้ง (Extinction)

เป็นวิธีการที่ผู้สอนงดการให้รางวัลคำชมเชยต่อพฤติกรรมในชั้นเรียนที่ไม่พึงประสงค์ และใช้วิธีเสริมแรงเชิงบวกควบคู่ไปด้วย แต่วิธีการนี้เหมาะสำหรับพฤติกรรมที่ไม่

รุนแรง เช่น การคุยในชั้นเรียน ผู้สอนจะทำการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมดังกล่าว แต่เมื่อผู้เรียนที่คุยในชั้นเรียนสามารถตอบคำถามถูกต้อง ก็ให้คำชมเชยหรือรางวัล เป็นต้น

๓.๓.๔ การทำสัญญากับผู้เรียน (Behavioral Contract)

เป็นวิธีการผู้สอนทำสัญญากับผู้เรียน เช่น หากผู้เรียนจดบันทึกการบรรยายในสมุด และส่งท้ายชั่วโมงครบทุกสัปดาห์จะได้รับคะแนนจิตพิสัย ๕ คะแนน เป็นต้น

๓.๓.๕ การลงโทษ (Punishment)

เป็นวิธีการที่ผู้สอนพยายามขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในชั้นเรียนออกไป โดยการตำหนิ หักคะแนน หรือการลงโทษทางกาย

สรุปได้ว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้มีความเหมาะสม โดยการนำเอาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขและแนวคิดทางจิตวิทยาต่างๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์เข้ามาประยุกต์ใช้

๔. ลักษณะของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขวัญเฉลิม ต้นประเสริฐ (๒๕๕๓ อ้างถึงใน รัชพร วรณคำและคณะ, ๒๕๖๓) กล่าวว่า ลักษณะของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไว้ ดังนี้

๔.๑ มุ่งที่พฤติกรรมโดยตรง โดยที่พฤติกรรมนั้นต้องสังเกตเห็นได้และวัดได้ ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าการตอบสนองนั้นเป็นภายในหรือภายนอกก็ตาม

๔.๒ ไม่ใช่คำที่เป็นการตีตรา นอกจากจะมีความหมายกว้าง ไม่มีความชัดเจน ยากต่อ การสังเกตให้ตรงกัน และยากต่อการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้ การตีตราอาจทำให้เด็กหรือผู้ปกครองเกิดความอับอายแล้วจะส่งผลให้เด็กเลือกแสดงพฤติกรรมตามที่ ถูกตีตราได้

๔.๓ พฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ปกติหรือผิดปกติก็ตาม ย่อมเกิดจากการเรียนรู้ในอดีตทั้งสิ้น ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการเรียนรู้

๔.๔ การปรับพฤติกรรมจะเน้นสภาพ และเวลาในปัจจุบันเท่านั้น เมื่อวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งเร้าและผลกระทบใดที่ทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดบ่อยหรือลดลง ในสภาพปัจจุบัน ก็สามารถปรับสิ่งเร้า และผลกระทบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อทำให้พฤติกรรมดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

๔.๕ การปรับพฤติกรรมนั้นจะเน้นวิธีการทางบวกมากกว่าวิธีการลงโทษ เนื่องจากเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมเน้นการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการทางบวกเพราะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังได้ก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ น้อยกว่าวิธีการลงโทษ

๔.๖ วิธีการปรับพฤติกรรมนั้น สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมตามลักษณะของ ปัญหาแต่ละบุคคล เพราะคนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการดำเนินการปรับพฤติกรรม จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

๔.๗ วิธีการปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการที่ได้รับการพิสูจน์มาแล้วว่า มีประสิทธิภาพ และได้ผลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

สรุปได้ว่า ลักษณะของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลสามารถ ควบคุมพฤติกรรม หรือการกระทำของตนเองได้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ และวิธีการเชิงบวกที่เหมาะสม กับตนเอง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากการศึกษาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่ามีการกล่าวถึงความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่าหมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคลที่ชัดเจน

กรมวิชาการ (๒๕๔๕,น.๒๕) กล่าวว่าไว้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ตามที่สถานศึกษากำหนด สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและในสังคมได้อย่างมีความสุข ความดี ความงาม ความดีเป็นคุณค่าของจริยธรรม ความงามเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ สิ่งที่ตอบสนองความต้องการได้เป็นสิ่งที่มีความค่า คุณค่าเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา และคุณค่ามักเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของความเจริญ

สุธารี เปาวิมาน (๒๕๔๕,น.๖) กล่าวว่าไว้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่สร้างสมอยู่ในตัวบุคคล ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยหมายรวมถึงคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและด้านมนุษยสัมพันธ์

พรพรรณ สุทธานนท์ (๒๕๔๖,น.๒๑) ได้ให้ความหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า หมายถึง แบบอย่างพฤติกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้หรือแสดงถึงความดีหรือลักษณะประจำบุคคล

พรชัย ภาพันธ์ (๒๕๔๖,น.๒๑) ได้ให้ความหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า หมายถึง สิ่งที่ดีให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคล กล่าวคือเป็นพฤติกรรม ลักษณะท่าที อุปนิสัย คุณสมบัติ ความสามารถ ความรู้ทักษะ และเจตคติ

สมจันทร์ พรบุญ (๒๕๔๘,น.๑๙) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ นิสัยใจคอ กริยา ท่าทาง หรือพฤติกรรมต่างๆ ที่นักเรียนควรยึดถือปฏิบัติตามความคาดหวังที่จะให้เกิดพฤติกรรมหรือลักษณะประจำตัวที่ดีของนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๑,น.๒) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

ชาญชัย อินแถลง (๒๕๕๒,น.๙) ได้ให้ความหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า หมายถึง ความคิด พฤติกรรม หรือลักษณะประจำของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกมา สามารถสังเกตและเห็นได้ ดังนั้น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจึงหมายถึง พฤติกรรมหรือลักษณะประจำตัวที่ดีที่ต้องการให้เกิดกับเด็กในสังคมไทย

รัฐภูมิ สมสมัย (๒๕๕๒,น.๑) กล่าวถึงความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก ที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดไว้มีอยู่

๘ คุณลักษณะ ได้แก่ รักชาติ ศาสนา กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (๒๕๕๒,น.๑๕) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากสภาพปัญหาของชุมชน สังคม และสภาพการเปลี่ยนแปลง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๒,๑๔๐) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

จากความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถกำหนดได้ตามสภาพปัญหาและสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหรือสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีนักวิชาการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นในสังคมไทยและควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนไทย ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๕,น.๔) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ดังต่อไปนี้

๑. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

๒. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

๓. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

๔. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

๕. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

๖. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

๗. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๘. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๙. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖,น.๕๒) กล่าวถึง คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ควรมี ๕ มิติ ดังนี้

๑. มิติด้านร่างกาย

- ๑.๑ พัฒนาการด้านร่างกายเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนา
ในแต่ละช่วงวัย
- ๑.๒ พัฒนาการด้านสติปัญญาเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนา
ในแต่ละช่วงวัย
- ๑.๓ มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงไม่เจ็บป่วยง่าย
๒. มิติด้านจิตใจ
- ๒.๑ เป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี
- ๒.๒ เป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- ๒.๓ เป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจสถานการณ์สภาพแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
๓. มิติด้านความรู้
- ๓.๑ รู้อย่างลึกซึ้งถึงแก่นสาระของวิชา
- ๓.๒ รู้รอบด้านเชิงสหวิทยาการ
- ๓.๓ รู้ไกลไปถึงอนาคต
๔. มิติด้านทักษะความสามารถ
- ๔.๑ ทักษะด้านการคิด
- ๔.๒ ทักษะการสื่อสาร
- ๔.๓ ทักษะภาษาต่างประเทศ
- ๔.๔ ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ๔.๕ ทักษะทางสังคม
- ๔.๖ ทักษะการอาชีพ
- ๔.๗ ทักษะทางสุนทรียะ
- ๔.๘ ทักษะการจัดการ
๕. มิติในด้านลักษณะชีวิต
- ๕.๑ ชยัน อดทน และทุ่มเททำงานหนัก
- ๕.๒ มีระเบียบวินัย
- ๕.๓ ความซื่อสัตย์
- ๕.๔ มีวิสัยทัศน์
- ๕.๕ ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างดีเลิศ
- ๕.๖ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ๕.๗ มีจิตสำนึกประชาธิปไตย
- ๕.๘ เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย
- ๕.๙ มีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม
- ๕.๑๐ ประหยัด อดออม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๔๘,น.๓) ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของสังคมไทยไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มี ๕ ตัวบ่งชี้ ดังนี้
ตัวบ่งชี้ ๑.๑ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

๑.๑.๑ คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

ตัวบ่งชี้ ๑.๒ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

๑.๒.๑ คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

๑.๒.๒ คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์

ตัวบ่งชี้ ๑.๓ ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

๑.๓.๑ คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

๑.๓.๒ คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวบ่งชี้ ๑.๔ ทักษะทางสังคม

๑.๔.๑ คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

๑.๔.๒ คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่าง สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี

ตัวบ่งชี้ ๑.๕ คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

๑.๕.๑ คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และเมโนสุจริต

๑.๕.๒ คนไทยมีความรับผิดชอบต่อศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทยและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (๒๕๕๑,น.๑๐) กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทยที่ต้องการพัฒนา ดังนี้

๑. คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นสภาพความดีงามในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ๔ ประการ ได้แก่

๑.๑ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถพึ่งตนเอง การมีวินัย

๑.๒ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ฉันทะ สัจจะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ ความกตัญญู

๑.๓ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยยึดประวิงหรือตักเตือนให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความมีสติ รอบคอบ ตั้งจิตให้ดี

๑.๔ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยส่งเสริมให้กระทำการใด ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อต่อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาเปรียบผู้อื่นและความอะลุ่มอล่วยถ้อยที่ถ้อยอาศัย

๒. คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมีกิริยามารยาท การปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมาคารวะ การพูดจาไพเราะ และการอ่อนน้อมถ่อมตน

๓. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่น ความใฝ่เรียนใฝ่รู้ ความรักโรงเรียน และความรักการอ่าน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๒, น. ๕ - ๔๙) กล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ ๘ ประการ ซึ่งสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อที่ ๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด

๑. เป็นพลเมืองดีของชาติ

๒. ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย

๓. ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักศาสนา

๔. เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี โปร่งดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือและแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ข้อที่ ๒ ซื่อสัตย์สุจริต

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งกาย วาจา ใจ

ตัวชี้วัด

๑. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งกาย วาจา ใจ

๒. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งกาย วาจา ใจและยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดรอบคอบต่อการกระทำผิด

ข้อที่ ๓ มีวินัย

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ตัวชี้วัด

ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกตินิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ข้อที่ ๔ ใฝ่เรียนรู้

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ตัวชี้วัด

๑. ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
๒. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

ผู้ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและ เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่าง สม่าเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้แลกเปลี่ยนถ่ายทอด เผยแพร่และนำไปใช้ใน ชีวิต ประจำวันได้

ข้อที่ ๕ อยู่อย่างพอเพียง

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่าง พอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

๑. ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม
 ๒. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผน ป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อที่ ๖ มุ่งมั่นในการทำงาน

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และรับผิดชอบ ในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ตัวชี้วัด

๑. ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน
 ๒. ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย
- ผู้มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ข้อที่ ๗ รักความเป็นไทย

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วม อนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมใช้ภาษาไทยใน การสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ตัวชี้วัด

๑. ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูต่อบุคคล
๒. เห็นคุณค่าและ ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง

๓. อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมเผยแพร่ ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูทวาทิ ใช้ภาษาไทย ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ข้อที่ ๘ มีจิตสาธารณะ

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวัง ผลตอบแทน

ตัวชี้วัด

๑. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

๒. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (๒๕๕๖, น.๑ - ๓) กล่าวถึง คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน โดยทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ไม่ได้ มีไว้สำหรับนักเรียนนักศึกษาเท่านั้น แต่เอาไว้พัฒนาบุคลากรด้วย เป้าหมายเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพ มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับ สามารถทำงานและใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ได้โดยไม่ตกยุค ลักษณะของ เด็กไทยที่ควรมีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ มีดังนี้

๑. ต้องมีความรู้ในวิชาหลัก (Core subjects) แล้ว จะต้องรู้ในลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และต้องมีความรู้รอบตัวอื่นๆ ด้วย เช่น global awareness เศรษฐกิจ การเงิน การประกอบธุรกิจ หน้าที่พลเมือง สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๒. ต้องมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพด้วย (Life and career skill) เช่น ทักษะการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ทักษะทางสังคม การมองโลกในแง่ การควบคุมอารมณ์ ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น มีภาวะผู้นำ รู้จักการให้ ทำโดยไม่หวังผลตอบแทน

๓. ต้องมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Learning and innovation skills) มั่นฝึกฝน พัฒนาตนเอง เรียนให้เกิดทักษะ เรียนโดยการปฏิบัติ (Learning by doing) การคิด วิเคราะห์ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อสาร และทักษะ แห่งความร่วมมือหรือเรียกกางๆ ว่า ต้องมี ๔C คือ Communication, Collaboration, Creativity และ Critical thinking

๔. ต้องมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information , media and technology skill)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ (๒๕๖๐ : น.๑๖) กล่าวถึง ทักษะที่ จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงไว้วาทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า ๓Rs + ๔Cs

๓Rs ประกอบด้วย อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) และคิดเลขเป็น (Arithmetics)

๘Cs ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

จากการศึกษาจึงพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และสามารถปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความซื่อสัตย์ ประหยัด พอเพียง ใฝ่เรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้และควบคู่ไปกับการเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

อำนาจ อนันตชัย (๒๕๒๙: ๑๒๖-๑๓๐ อ้างถึงใน สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์, ๒๕๕๔) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของการมีส่วนร่วม ๕ ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

๑.๑ ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ในชุมชนโดยจะต้องอาศัยพฤติกรรม สัญชาตญาณ การศึกษาอบรม และความสัมพันธ์ของตนในชุมชนด้วย โดยผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องคำนึงถึงความต้องการของตน ในแง่ของความต้องการขั้นพื้นฐานและความต้องการที่จำเป็นเพื่อให้การพัฒนาชุมชนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

๑.๒ ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (Nation Morale)

ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา คือ การที่ประชาชนในชุมชนและผู้ปฏิบัติงานในชุมชนต้องมีขวัญกำลังใจที่ดีด้วย เช่น การเห็นแก่ส่วนรวม ไม่เอารอดเอาเปรียบคอยสำรวจการปฏิบัติให้เป็นแนวทางในการแก้ไขและเป็นแนวทางในการตรวจสอบผู้ปฏิบัติ การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ การประหยัด การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมาย ซึ่งคำนิยามดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นการระดมการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชนบทร่วมกันอันนำไปสู่ประโยชน์ส่วนใหญ่อันของบ้านเมือง

๑.๓ ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกชาตินิยม (Nationalism)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ในทฤษฎีนี้เห็นว่าการให้คนพอใจในเกียรติภูมิ การจงรักภักดี ผูกพันกับคนในท้องถิ่น จะส่งผลดีให้คนในชุมชนมีการรวมกลุ่ม รู้จักการร่วมมือ เสียสละกำลังทรัพย์ ก่อให้เกิดพลังรวมในรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสพช.) กลุ่มอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.)

๑.๔ ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

ผู้นำชุมชนจัดได้ว่าเป็นผู้รู้จักให้ความสะดวกเป็นผู้ให้การสนับสนุน เป็นผู้ร่วมช่วยเหลือทำให้คนในชุมชนรู้สึกคล้อยตามในการเข้าร่วมกิจกรรม ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญของการรวมกลุ่มคนจนใจคนไปยังเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ประการใดประการหนึ่ง ลักษณะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงชุมชนไปสู่เป้าหมายที่ดีขึ้น เรียกว่าผู้นำพลวัตรที่มีลักษณะประชาธิปไตย (Democratic) ที่มีลักษณะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ง่าย มีความรับผิดชอบ รู้จักประนีประนอมมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด ปรีกษาในการแก้ไขปัญหา ทำงาน ติดตามผลงาน ก่อให้เกิดความร่วมมือและร่วมใจผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย ผลการใช้ทฤษฎี การสร้างผู้นำ จะส่งผลให้มีการร่วมมือปฏิบัติอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร่วมรับผิดชอบตลอดเวลา

๑.๕ ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบการบริหาร (Administrative System and Method)

เป็นการใช้วิธีการหลายระบบบริหารในสังคม การกระจายอำนาจบริหารไปทุกระดับ เพื่อช่วยให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจ และสามารถร่วมกันบริหารชุมชนด้วยตนเอง ระบบบริหารจัดได้ว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบททั้งสิ้นไม่โดยตรงก็โดยอ้อม การกระจายระบบบริหารจัดเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลที่จะทำให้ประชาชนจัดการกันเอง ส่งเสริมการทำงาน เป็นการมีมนุษยสัมพันธ์ พัฒนาผู้ทำงาน ลดอุปสรรคในความเข้าใจของงาน ลดการสูญเสียวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายความหมาย การมีส่วนร่วม เป็นคำที่มีความหมายกว้าง อีกทั้งยังใช้ในบริบทที่ต่างต่างกัน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ดังต่อไปนี้

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (๒๕๒๗) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมดังนี้ เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านตามที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น และชาวบ้านเป็นผู้เสนอโดยมีการเข้าร่วมในหลายระดับ เช่น การเข้าร่วมในการฟังเฉยๆ ฟังและออกความคิดเห็น ตลอดจนร่วมในการวางแผนและมีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านทั่วไป

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (๒๕๒๗ : ๖-๗) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันในเรื่องต่อไปนี้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

๑. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
๒. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

๓. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชน
๔. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
๕. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
๖. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
๗. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
๘. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ (๒๕๔๕ : ๙) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับฟัง ร่วมคิดและเสนอแนะ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในการควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต ซึ่งเป็น การแสดงออกถึงเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่มในสังคม

อรทัย ก๊กผล (๒๕๔๖ : ๒) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการซึ่ง ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อ แสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ - เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อ ทุกฝ่าย

มูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๔๖ : หลังปก) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการตัดสินใจของรัฐ

สนธยา สมปาง (๒๕๔๕: ๓๗) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การทำให้ สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญของสังคมโดย ประชาชนมีความสามัคคี ร่วมมือในการทำงานเรื่องสำคัญตลอดจนไม่มีการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือ ภาคเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๐ : ๑๔) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง ประชาชนทุกคนจากทุกภาคส่วนของประเทศได้รับ จัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีส่วนร่วมใน การตัดสินใจตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และการดำเนินโครงการด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขและคุณภาพชีวิตต่อมวลมนุษยชนในสังคมโลก

ปรัชญา เวสารัชช์ (๒๕๒๘ : ๕) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายาม หรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตน ในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชน

ปกรณ์ ปรียากร (๒๕๓๐ : ๖๕ - ๖๖) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมผลประโยชน์ ซึ่งกระทำ ได้ ๔ ลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่า อะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของ

ชุมชนเป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนเพื่อสนองความต้องการความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้า และบริหารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้แก่ชุมชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๒๗ : ๑๘๓) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นิคม หวายบุตร (๒๕๕๐ : ๖) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการพัฒนา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริม ชักนำสนับสนุนกระตุ้นให้ประชาชนมีบทบาทในการริเริ่มคิด สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งร่วมอุดหนุนช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริหารตลอดจนมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมของตนเองภายในชุมชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคม อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในท้ายที่สุด

สรุปว่าความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึง การที่กลุ่มคน ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ได้เสียสละด้านใดด้านหนึ่งเข้ามามีส่วนในการคิด เสนอแนวทางหรือ ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดนโยบาย ปฏิบัติการ โครงการ นโยบายต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อตัวประชาชนทั้งโดยตรงและทางอ้อม โดยใช้ทุนทางทรัพยากรที่ประชาชนแต่ละคนมีความพร้อมและความที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านความคิด เงิน สิ่งของ หรืออื่นๆ ที่สามารถกระทำเพื่อให้มีผลต่อโครงการหรือนโยบายนั้น ประสบความสำเร็จเพื่อการพัฒนาภาระกิจต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ชูชาติ พ่วงสมจิตต์ (๒๕๔๐ : ๘๐) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนจำแนกออกได้เป็น ๓ กลุ่มปัจจัย ได้แก่

๑. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะของโรงเรียน คุณลักษณะของบุคลากรในโรงเรียน และวิธีดำเนินงานของโรงเรียน

๒. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชน และคุณลักษณะของบุคคลในชุมชน

๓. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี ประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพ

ประยงค์ แสนสุข (๒๕๔๙ : ๑๕) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมี ๓ ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่สาม คือ ปัจจัยทางการสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารทั้งการสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล เป็นต้น

ไทยทัศน์ ธรรมนิยมตัน (๒๕๕๐ : ๓๓) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้แก่ อาชีพ การมีตำแหน่งหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การสร้างกลไกของรัฐที่เอื้อและสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒. ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของ Bloom and Masia

บลูมและเมเซีย (Bloom and Masia) ได้ลำดับมโนภาพของการเกิดความรู้สึกหรือด้านคุณลักษณะเป็น ๕ ขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นความรู้ที่มีความเข้มข้นน้อยไปสู่ความเข้มข้นมากจนยึดติดเป็นลักษณะนิสัยที่มีคุณธรรมและจริยธรรมของคน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๘. น. ๔-๖)

๒.๑ ขั้นรับรู้ (Receiving)

จัดเป็นการพัฒนาขั้นแรกสุดในขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่ปรากฏหรือมากระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา เขาเริ่มมีความตั้งใจรับรู้สิ่งเร้าที่แน่นอนเฉพาะอย่าง ซึ่งอาจจะแบ่งย่อยออกเป็นขั้นย่อย คือ ขั้นรู้ตัว ได้แก่ การสังเกตรับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้าที่มากระทบ เช่น รับรู้ความแตกต่างของรูป รส กลิ่น เสียง เหตุการณ์ต่างๆ ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝึกฝึต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง เริ่มสะสมความรู้และประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างแล้วนำมา รวมกันหรือยอมรับเพื่อปฏิบัติ และขั้นย่อยสุดท้าย คือ ขั้นการเลือกสรรสิ่งเร้าที่รับมา ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่างสนใจอ่านเฉพาะเรื่องหรือเลือกตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม เป็นต้น

๒.๒ ขั้นตอบสนอง (Responding)

เป็นการพัฒนาขั้นสูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในลักษณะ ๓ ขั้นย่อยคือ ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่ได้รับรู้มา เป็นการยอมรับในสิ่งที่เขาได้รับรู้มา ขั้นตั้งใจตอบสนอง ขั้นนี้บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติกรกับผู้อื่นและอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่เขาได้รับรู้มา ต่อไปคือขั้นพอใจ จะตอบสนองบุคคล จะเกิดความพอใจหรือไม่พอใจต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่ได้รับรู้มาเป็นการเลือกแสดงตอบสนองต่อสิ่งเร้า

๒.๓ ขั้นเห็นคุณค่า (Valuing) บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้และสิ่งที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับมาว่าสิ่งใดมีค่ามีความหมายต่อเขาและสิ่งใดไม่มีค่าไม่มีความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาย่อย คือ การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้าต่างๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้ง เข้าการแสดงค่านิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วยและการเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เขาเห็นคุณค่าและปฏิเสธคัดค้าน ได้แย้งขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

๒.๔ ขั้นจัดระบบ (Organization) เมื่อบุคคลพัฒนาคุณลักษณะมาถึงขั้นนี้ เขาจะพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เขายอมรับ และจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม (Value) ที่เขาเห็นคุณค่าหลายๆ อย่างพร้อมกัน พยายามจัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่เขายอมรับนั้น ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นย่อย ๒ ขั้น คือ ขั้นสร้างความเข้าใจในค่านิยม เขาจะแสดงออกโดยการเข้าร่วมกลุ่มอภิปราย ร่วมสร้างแนวคิด เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น และขั้นสร้างระบบค่านิยม เขาจะพยายามชี้แจงนำค่านิยมต่างๆ ที่เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับและระบบที่เขาสร้างขึ้นแล้วนำไปใช้กับตัวเองหรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับระบบนั้น

๒.๕ ชั้นเกิดกิจนิสัย (Characterization)

พัฒนาการขั้นจัดระบบนั้นเป็นการเริ่มต้นของการวางตัวหรือการยอมรับสิ่งทีบุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อการจัดระบบสำหรับตัวเองเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลก็จะยึดถือระบบที่จัดนั้นเป็นของตนแล้วปฏิบัติ หรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกโดยอัตโนมัติ หมายความว่าเมื่อใดก็ตามที่เขาอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เขาก็จะแสดงออกตอบสนองในรูปแบบที่คงเส้นคงวา จนจัดได้ว่าเป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด ชั้นเกิดกิจนิสัย แบ่งเป็นชั้นย่อย ๒ ชั้น คือ ชั้นสร้างข้อสรุป ได้แก่ การพยายามปรับปรุงระบบจนอยู่ในขั้นสมบูรณ์ในตัวตามแนวหรือระบบที่ตนเองต้องการและชั้นกิจนิสัย ได้แก่ การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนได้รับการยอมรับจากวงหรือหมู่คณะว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงว่าได้เกิดคุณลักษณะเฉพาะนั้นๆ ในตัวของบุคคลแล้ว

๓. ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (๒๕๕๑, น.๑๕ - ๑๘) ได้สรุปว่าสติปัญญาหรือความสามารถในการรู้การคิดเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสูงมักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจาร์ณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ นักวิชาการทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการพัฒนาการทางการรู้ คือ Jean Piaget ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้การคิดไว้ ๔ ขั้นตอน ได้แก่

๓.๑ ชั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (The sensor motor stage)

เป็นช่วงของเด็กแรกเกิดถึงอายุ ๒ ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้วัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากระดาษมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่ เด็กจะปิดกระดาษเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ ๒ ประเภท คือ

๓.๑.๑ การดูดซึม (Assimilation)

เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

๓.๑.๒ การปรับเปลี่ยน (Accommodation)

เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (Equilibration)

๓.๒ ชั้นก่อนการปฏิบัติการ (The preoperational stage)

เป็นช่วงของเด็กอายุ ๒ - ๗ ขวบ โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน

๓.๒.๑ ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ ๒ - ๔ ปี

เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้น และสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำและพฤติกรรมใหม่ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจคนอื่นๆ ก็จะเห็นและเข้าใจอย่างที่ตนเห็นและตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาท และพฤติกรรม

ในช่วงกระบวนการดูดซึม เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่น เด็กจะเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการปรับเปลี่ยน เช่น การเรียนแบบจะช่วยให้พัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

๓.๒.๒ ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ ๔ - ๗ ขวบ

เป็นขั้นความคิดแบบอัตสัมฤทธิ์ (Initiative thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

๓.๓ ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (The stage of concrete operations)

ปรากฏในเด็กอายุ ๕- ๑๐ ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับและมีสิ่งก่อกำบังในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

๓.๔ ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (The stage of formal operations)

เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติและการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น ๓ ประการ คือ

๓.๔.๑ การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (Thinking in possibilities)

ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

๓.๔.๒ ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (Hypothetical-deductive thinking)

ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

๓.๔.๓ การคิดถึงการคิด (Thinking about thinking)

ผู้ที่คิดในขั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมาย ความสำคัญ คติวิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเอง ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

๓.๔ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ ๘ ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และมีสุขของคนไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน ; อ้างถึงในศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม,๒๕๕๑,น.๑๙-๒๑)

ส่วนแรก คือ ราก แทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑. สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตก กังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์

๒. ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญา หมายถึง การรู้คิดในขั้นรูปธรรมหลายด้านและการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของ Piaget

๓. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเอื้ออาทรเห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดการณ์หรือทำนายความรู้สึกของคนอื่น

ส่วนที่สอง คือ ลำต้น เป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ประกอบด้วย จิตลักษณะ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ทักษะคติ ค่านิยม และคุณธรรม

ทักษะคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความพอใจ ไม่พอใจ ต่อสิ่งนั้นและพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น

๒. เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่ทำเพื่อส่วนรวม มากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg

๓. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ ไกลกว่าสิ่งที่กระทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการรอได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้

๔. ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกในการทำนายได้ ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานจากทฤษฎี Locus of control ของ Rotter

๕. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและเก่ง ซึ่งพฤติกรรม การทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง เพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน คือ

๑. พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๑.๑. พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพของตนเอง การบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

๑.๒. พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้าย ทำลาย หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว ขับขี่รถอย่างมีมารยาท ซื่อสัตย์

๒. พฤติกรรมของคนดีและเก่ง ประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๒.๑. พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียน การทำงาน พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า และเคารพกฎหมาย เป็นต้น

๒.๒ .พฤติกรรมพัฒนา เป็นการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น และสังคม เช่น ใฝ่รู้ รักการอ่าน เป็นกัลยาณมิตร การอาสาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของสังคม

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น เป็นไปตามลำดับขั้นของการพัฒนาเมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ และเมื่อเข้าใจ ความหมายได้ดีขึ้น ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคล และการพัฒนาทางคุณธรรม จริยธรรมนั้นไม่ใช่การรับรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการ ผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น

การเสริมสร้างพฤติกรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการที่จริยธรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กจะพัฒนาได้นั้น ต้องประกอบไปด้วยพื้นฐานดังต่อไปนี้ (พิศาล สร้อยจรูห์, ๒๕๔๖, น. ๓ -๗)

๑.. เด็กจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง เพราะเด็กที่แข็งแรงจะทนต่อสิ่งเย้ายวน ได้ดีกว่าเด็กที่อ่อนแอ

๒.. เด็กจะต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ เด็กจะรู้สึกว่าเป็นที่รัก ที่ต้องการบิดามารดาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และมีความผูกพันกับครอบครัว เด็กจะเรียนรู้ที่จะรักตอบ โดยไม่จำเป็นต้องขอใช้ความรู้สึกขาดความรักด้วยการแยกตัวเอง หรือการแค้น หรือขอใช้ด้วยการพูดเพื่อให้เป็นคนที่น่ารัก

๓.. เด็กจะต้องมีกิจกรรม หรือโอกาสแสดงออกทางอารมณ์ ตื่นเต้น ผจญภัยในแนวทางที่สังคมยอมรับ เป็นการป้องกันมิให้เด็กหาความสนุกตื่นเต้น ผจญภัยแบบนอกกลุ่มนอกทาง

๔.. เด็กจะต้องได้รับอบรมให้อยู่ในระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเองให้เป็นไปตามวัย อย่างไรก็ตาม บิดามารดา ควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการตามธรรมชาติของเด็กด้วย

๕.. เด็กจะต้องได้รับการอบรมให้รู้ถึงสิทธิของผู้อื่น รู้จักเห็นใจ เข้าใจ ตลอดจนเพื่อแม่แก่ผู้อื่นโดยใช้ศาสนาเป็นองค์ประกอบในการเสริมสร้างจริยธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

วิโรจน์ วิภาสมงคล (๒๕๔๗, ๑๖ ; อ้างอิงจากเลขา ปิยะอัจฉริยะ, ๒๕๓๐, น.๓๗) กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนั้น ต้องประกอบด้วยพื้นฐาน ๔ ประการ คือ

๑. พื้นฐานเกี่ยวกับตัวเด็ก คือ เด็กจะต้องมีสุขภาพแข็งแรง เพราะความแข็งแรง ช่วยให้เด็กทนต่อสิ่งเย้ายวนยั่วยุได้ดีกว่าร่างกายที่อ่อนแอ เป็นโรคเรื้อรัง นอกจากสุขภาพแข็งแรงแล้ว เด็กจะต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ รู้สึกว่าตนเป็นที่รัก ที่ต้องการของพ่อแม่ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมครอบครัว และมีความผูกพันกับครอบครัว

๒. พื้นฐานเกี่ยวกับพ่อแม่ ทัศนคติของพ่อแม่ และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก ต้องเป็นไปในทิศทางที่ทำให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างรักใคร่ อบอุ่น และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเด็ก รวมทั้งพ่อแม่ต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกได้ด้วย หรืออาจถือได้ว่าเป็นสิ่งที่กำหนดแบบแผน พฤติกรรมพื้นฐานเด็ก และส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน

๓. พื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียน คือ โรงเรียนจะต้องจัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้อุทิศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทัศนคติที่ดีงาม และฝึกปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ควรกระทำ ครูทุกคนจะต้องมีทัศนคติ และความสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจ และยอมรับเด็ก รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในเรื่องการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม

๔.. พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมทั่วไป สภาพสังคมต่างๆ ไป ต้องไม่ยั่วยู่ให้เกิดความลุ่มหลงในสิ่งที่ไม่ดีงาม ตรงกันข้ามสังคมจะต้องสร้างแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กรวมทั้งสร้างบรรยากาศที่สอดคล้องกับแนวทางปลูกฝังจริยธรรมของครอบครัวและโรงเรียนด้วย

สรุปได้ว่า ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้น จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้มากหรือน้อยเพียงใด ต้องอาศัยการบริหารจัดการในหลายๆ ด้านประกอบกัน โดยเฉพาะหลักเบื้องต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางและการนำไปประยุกต์ปรับเปลี่ยนการใช้ให้ได้อย่างเหมาะสม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาต่างๆ ของประเทศในระยะยาว โดยการจะพัฒนาประชากรที่ดีและสมบูรณ์นั้น นอกจากการยกระดับในด้านสุขภาพและด้านทักษะการศึกษาแล้ว จะต้องพัฒนาด้านค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีของประชาชนทุกกลุ่มวัยควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๐) ประเด็น การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐))

จึงได้กำหนดให้มีแผนแม่บทด้านการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ของประชาชนไทยในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปีข้างหน้า โดยแผนแม่บทได้กำหนดแผนย่อยไว้ ๓ แผนย่อย ดังนี้

๑. .แผนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดีผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ จิตอาสาและรับผิดชอบต่อส่วนรวม รวมทั้งการสร้างเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคลและองค์กร

แนวทางการพัฒนา

๑) .ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว ปลูกฝังค่านิยมและบรรทัดฐานวัฒนธรรมที่ดีผ่านสถาบันครอบครัว ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การมีธรรมาภิบาล อดออม ซื่อสัตย์ และดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็งและอบอุ่น

๒) .บูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนในและนอกสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนตามพระราชดำริ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓). สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดี อุปถัมภ์คุ้มครองศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมและการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน

๔). ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อนุรักษ์พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รณรงค์ส่งเสริมความเป็นไทยในระดับท้องถิ่นและชุมชน จัดให้มีพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ส่งเสริมชุมชนให้เป็นฐานการสร้างวิถีชีวิตพอเพียง

๕). การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างจิตสาธารณะและจิตอาสาโดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารเพื่อรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคลและองค์กร โดยการยกย่องผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา และมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกการดำเนินงานในการสร้างเสริมการพัฒนาจิตสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคมและส่วนรวม โดยส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรสาธารณะที่ไม่หวังผลประโยชน์

๒. แผนการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยการเสริมสร้างและพัฒนาภาคเพื่อให้อาชีพธุรกิจส่งเสริมสนับสนุนและสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีและการยกระดับการบริหารจัดการรวมถึงมาตรการของภาครัฐเพื่อให้อาชีพธุรกิจร่วมรับผิดชอบต่อสังคมปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนา

๑). เสริมสร้างและพัฒนาภาคเพื่อให้อาชีพธุรกิจส่งเสริมสนับสนุนและสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีโดยการสร้างมาตรการจูงใจให้อาชีพเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบต่างๆ อาทิ วิชาศึกษาเพื่อสังคม การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อชุมชน การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

๒) ยกระดับการบริหารจัดการ รวมถึงมาตรการของภาครัฐเพื่อให้อาชีพธุรกิจร่วมรับผิดชอบต่อสังคมปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี อาทิ การประกวดหรือเชิดชูเกียรติให้กับบริษัทหรือภาคธุรกิจตัวอย่างที่มีธรรมาภิบาลและร่วมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีบริษัทหรือภาคธุรกิจที่ส่งเสริมคุณค่าที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ มีจิตสำนึกร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่และพฤติกรรมของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วง

๓).. แผนการใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม โดยการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และเสริมสร้างค่านิยมที่ดีให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป พัฒนาสื่อเผยแพร่เพื่อสร้างเสริมศิลปะและวัฒนธรรม และจัดสรรเวลาและเปิดพื้นที่ให้สื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชนในการปลูกจิตสำนึกและสร้างเสริมค่านิยมที่ดี

แนวทางการพัฒนา

๑). พัฒนาสื่อสร้างสรรค์ โดยจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศสื่อกระแสหลักให้แก่สื่อสร้างสรรค์รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตอาสา จิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิและหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีให้กับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก

๒). พัฒนาสื่อเผยแพร่ เพื่อส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติงานบนเสรีภาพของสื่อควบคู่ไปกับจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนาค้นหาสาระที่เป็นข้อเท็จจริงและมีคุณภาพสูง รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันความรู้ในการเลือกรับปรับใช้สื่อหรือการรู้เท่าทันสื่อและสื่อออนไลน์แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ตลอดจนการเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่เหมาะสม ๓) พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายด้านข้อมูลเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีคุณภาพ และเชื่อถือได้

บริบทชุมชนราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

สภาพชุมชน

เขตลาดพร้าว ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร เขตลาดพร้าว มีการแยกพื้นที่การปกครองออกจากเขตบางกะปิ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๓๒ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตบางกะปิ และตั้งเขตลาดพร้าว และเขตบึงกุ่ม ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๓๒ มีเนื้อที่ ๓๐.๔๖ ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๒ แขวง คือ แขวงลาดพร้าวและแขวงจระเข้บัว ต่อมากรุงเทพมหานครมีนโยบายปรับเปลี่ยนพื้นที่ และตั้งเขตใหม่ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เขตลาดพร้าว จึงเหลือเนื้อที่ ๒๑.๐๖๒ ตารางกิโลเมตร จากการปรับเปลี่ยนพื้นที่ตามคำสั่งดังกล่าว ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณซอย แยกซอยสังคมสงเคราะห์ เขตวังทองหลาง พื้นที่ ๐.๓ ตารางกิโลเมตร ไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางไปติดต่อราชการกับสำนักงานเขตวังทองหลาง ดังนั้นเพื่อความเหมาะสมและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน จึงได้เปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตลาดพร้าว และเขตวังทองหลาง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๕ โดยให้มีผลตามประกาศวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งหมดรวม ๒๑.๓๖๒ ตารางกิโลเมตร มีประชากรชาย จำนวน ๔๑๐ คน และประชากรหญิงจำนวน ๔๗๒ คน รวมเป็น ๘๘๒ คน ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๒๘๐ ครัวเรือน โดยมีบ้านจำนวน ๓๓๓ หลัง ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีกรรมการชุมชน ๑๖ คน

การแบ่งการปกครอง

เขตลาดพร้าว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๓ โดยให้มีผลประกาศวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งหมดรวม ๒๑.๓๖๒ ตารางกิโลเมตร ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตบางเขน โดยใช้ฝั่งทิศเหนือของคลองหลุมไผ่ คลองสามขา คลองโคกครามและคลองตาเร่ง เป็นแบ่งเขต

ทิศตะวันออกติดต่อกับเขตบึงกุ่ม เขตบางกะปิ เขตวังทองหลาง โดยใช้ถนนประดิษฐ์มนูธรรม เป็นเส้นกำหนดแบ่งเขต เริ่มตั้งแต่ถนนประดิษฐ์มนูธรรมตัดกับ คลองตาเร่งฝั่งตะวันออก โดยมีผิวการจราจรของถนนประดิษฐ์มนูธรรมขาเข้าจรดขอบฟุตบาทฝั่งตะวันออก อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตลาดพร้าว เรื่อยไปจนถึงแนวซอยสังคมสงเคราะห์

ทิศใต้ติดต่อกับเขตวังทองกลาง เขตห้วยขวาง โดยใช้ซอยสังคมสงเคราะห์เป็นเส้นกำหนดแบ่งเขตตั้งแต่วัดพุทบาทฝั่งตะวันออกของถนนประดิษฐ์มนูธรรม ข้ามถนนประดิษฐ์มนูธรรม เข้าซอยสังคมสงเคราะห์ฝั่งด้านเหนือของซอย (ผิวทางจราจรอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตวังทองกลาง) เรื่อยไปจนจรดซอยโชคชัย ๔ ฝั่งตะวันออก ไปทางทิศเหนือตามแนวขอบทางซอยโชคชัย ๔ ฝั่งตะวันออกบรรจบกับคลองทรงกระเทียมฝั่งเหนือไปทางทิศตะวันตก ตามแนวคลองทรงกระเทียม ฝั่งเหนือบรรจบกับคลองลาดพร้าวฝั่งตะวันออก

ทิศตะวันตกติดกับเขตจตุจักรโดยใช้ชายคลองลาดพร้าวฝั่งตะวันออกเป็นเส้นกำหนดแบ่งเริ่มตั้งแต่ปากคลองทรงกระเทียมฝั่งเหนือ (ใกล้สะพานคลองลาดพร้าวภายในวัดลาดพร้าว) เลียบชายคลองลาดพร้าวฝั่งตะวันออกขึ้นไปทางทิศเหนือจรดปากคลองหลุมไผ่ฝั่งเหนือ

สภาพชุมชน

เขตลาดพร้าวแบ่งเป็น ๒ แขวง คือ

๑.. แขวงลาดพร้าว ประกอบด้วย ๒๕ ชุมชน เนื้อที่ประมาณ ๑๖.๗๗๑ ตารางกิโลเมตร

๒.. แขวงจรัญชัย ประกอบด้วย ๙ ชุมชน เนื้อที่ประมาณ ๔.๕๙๑ ตารางกิโลเมตร

การเมืองการปกครอง

พื้นที่การปกครองแบ่งเป็น ๒ แขวง คือ แขวงลาดพร้าว และแขวงจรัญชัย

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่เขตลาดพร้าว เป็นพื้นที่กึ่งชนบทที่ยังมีพื้นที่ว่างอีกมากมายประกอบด้วยมีถนนสายหลักตัดผ่าน ๒ เส้นทาง ได้แก่ ถนนประดิษฐ์มนูธรรม และถนนเกษตร - นวมินทร์ ที่สามารถเชื่อมต่อได้ทุกทิศ ทำให้ได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้งเหมาะสมทั้งในด้านการจราจร บรรยากาศ จึงเกิดแหล่งสถานบันเทิงทั้งสวนอาหารประเภทธรรมชาติและห้องแอร์ ที่มีให้เลือกมากมายหลายรูปแบบ โดยเฉพาะถนนประดิษฐ์มนูธรรม ที่สองข้างทางจะมีต้นปาล์มต้นตะแบก ไม้ดอกไม้ประดับสองข้างทางที่ให้ความร่มรื่น จึงเป็นสถานที่พักผ่อนคลายอารมณ์จากการทำงานหนักมาทั้งวันได้รับความสดชื่นจากอากาศและความเขียวขจีจากต้นไม้ ส่วนถนนเกษตร - นวมินทร์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของร้านอาหารอร่อยขนาดใหญ่ลักษณะเป็นสวนอาหารแบบธรรมชาติ ตั้งเรียงรายอยู่ทั้ง ๒ ฝั่งถนน และยังเป็นที่ตั้งของประชานิคมร้านอาหารเขตลาดพร้าวอีกด้วย

ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรในเขตลาดพร้าว ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจ และธุรกิจส่วนตัว ปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของประชากรในอัตราสูง ความต้องการพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยและประกอบกิจการด้านพาณิชยกรรมมากขึ้นตามลำดับ มีการลดพื้นที่การเกษตรและการขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัยและสถานประกอบการมากขึ้น อาชีพหลักของประชากร จึงเป็นอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ และพนักงานองค์กรของรัฐและเอกชนฯลฯ

ด้านการศึกษา

การศึกษาจัดตั้งตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ปวช. ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ส่วนใหญ่ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนมักจะเรียนในสถานศึกษาในพื้นที่ เพราะเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและอยู่ใกล้กับที่พักอาศัย

ด้านสังคม

เขตลาดพร้าว เป็นสังคมเมืองที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้ประชาชนอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่เขตลาดพร้าวมากขึ้น มีผลก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ปัญหา ด้านการระบายน้ำ ด้านการจราจร ด้านสิ่งแวดล้อม ฝุ่นละอองและควันพิษ ความแออัด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การว่างงานการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนปัญหาทางด้านอาชญากรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมสุข นิธิอุทัย (๒๕๕๕) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ศึกษาความหมายพฤติกรรม เยาวชนตามแนวพุทธ ตามการกระทำ สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน อันเป็นผลมาจาก การบงการของ ตัณหา มีเป้าหมายของการพัฒนาเยาวชน มี ๓ ชั้นคือ ๑) เป้าหมายในปัจจุบัน ๒) เป้าหมายในอนาคต ๓) เป้าหมายขั้นสูงสุด จุดเริ่มต้นของการ พัฒนาของเยาวชนตามแนวพุทธ คือ สัมมาทิฐิ การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเยาวชน ตามแนวพุทธ โดยใช้หลักไตรสิกขา สถาบันทาง สังคมเป็นปรโตไธสมะ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชนสำหรับการพัฒนาเยาวชนใน สังคมไทย ศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนที่สามารถวัดได้ เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนครอบคลุม ๔ ด้าน คือ ๑) ไม่เบียดเบียนตนเอง ๒) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ๓) รับผิดชอบหน้าที่ ๔) พัฒนาตนเอง และช่วยพัฒนาผู้อื่นและสังคม สาเหตุของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เกิดจากสาเหตุ ทางครอบครัว เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเยาวชน คือการมีทัศนคติที่ดีต่อคุณ ลักษณะ ที่พึงประสงค์ให้เยาวชนกระทำพฤติกรรมนั้น การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน การพัฒนา เยาวชน ได้แก่ การพัฒนาวินัยในตน การพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ การพัฒนาความสามารถในการคิด บทบาทของสถาบันทางสังคมมีส่วนในการอบรมสั่งสอน ชัดเกล้า และเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาพัฒนาการ ของการพัฒนาเยาวชน ตามแนวพุทธ ในสังคมไทย พบพัฒนาการของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในเรื่อง ความหมายของพฤติกรรมเยาวชน ตามแนวพุทธในสังคมไทยสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามแนวพุทธในสังคมไทย จุดเริ่มต้น ของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ในสังคมไทย การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวพุทธในสังคมไทย และบทบาทของ สถาบันทางสังคมในการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย

สามารถ บุญรัตน์ ๒๕๖๑ ได้ศึกษาการวิเคราะห์พุทธนวัตกรรมการที่มีผลต่อการพัฒนา ระเบียบวินัยของเยาวชนไทย จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ของเยาวชนไทย มีผลเชิงลบต่อการ พัฒนาประเทศ เพราะเยาวชนไทยในปัจจุบันมิได้ให้ความสนใจต่อประเด็นเรื่องระเบียบวินัยมากนัก ในขณะเดียวกัน พระพุทธศาสนามีนวัตกรรมการพัฒนาความมีระเบียบวินัยของเยาวชน ด้วยการมุ่งเน้นคำสอนที่เกี่ยวกับหลักเบญจศีล หรือ ศีลธรรม เรื่องอบายมุข เรื่องมิถิฉวนมิชชา เรื่องการงดเว้นจากอคติ โดยแบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ ๑ การวางระบบความสัมพันธ์ ระหว่างสถาบันครอบครัวกับสถาบันพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการถือปฏิบัติตามธรรมเนียมที่กำหนดไว้ชุมชน ขั้นที่ ๒ การเตรียมการ วางรากฐานสำหรับองค์ความรู้ด้านระเบียบวินัยซึ่งเป็นหน้าที่ของ

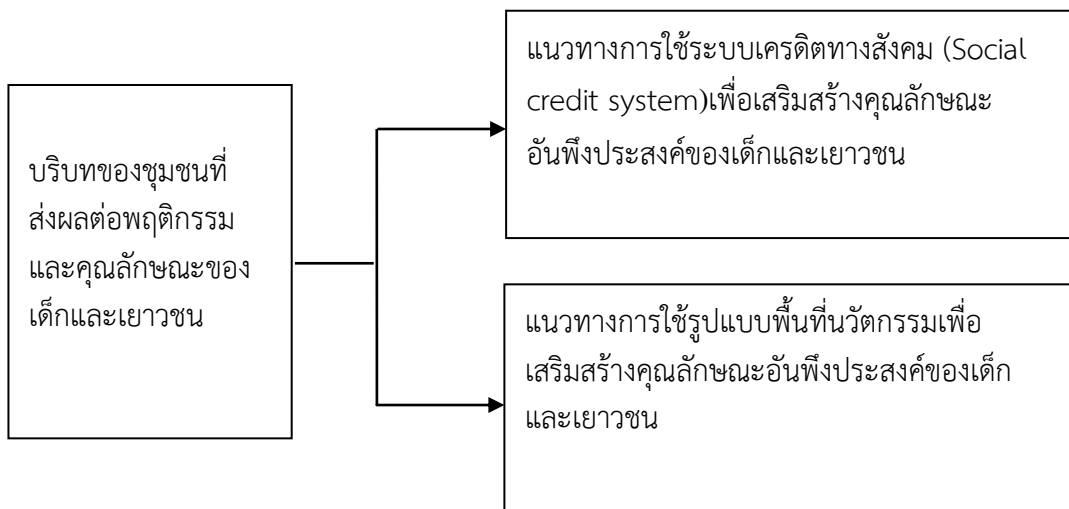
ครอบครัวที่จะส่งเสริมให้สถาบันทางพระพุทธศาสนาทำ หน้าที่ในการฝึกฝนอบรมขัดเกลาให้มีความรู้ ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร อะไรดี อะไรไม่ดี เป็นต้น ขั้นที่ ๓ การป้องกันการละเมิดระเบียบวินัยที่ จะต้อง เสริมสร้างบทบาททางสังคมแก่พระสงฆ์ในการตักเตือน ชี้นำ ชี้แนะผลของการละเมิดระเบียบ วินัย ขั้นที่ ๔ การปลูกฝังระเบียบวินัยให้กับเยาวชนไทย โดยเริ่มจากครอบครัวเป็นหลักใหญ่ที่สามารถ ปลูกฝังจากจุดเล็กอย่างต่อเนื่องจนสามารถเป็นนิสัยประจำตัวได้ในอนาคต และ ขั้นที่ ๕ การรักษา ระเบียบวินัยให้กับเยาวชนไทยที่ทุกภาคส่วนจะต้องเข้าใจบริบทเยาวชน ทั้งที่มีระเบียบวินัยและ ผู้ที่ไม่มีระเบียบวินัย ซึ่งจะต้องใช้คำสอนทางพระพุทธศาสนาปรับแต่งพฤติกรรมในทางที่ดีผ่านการ ออกแบบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เพราะฉะนั้น การพัฒนาระเบียบวินัยเยาวชนอาจจะ ธรรมเนียมที่จะต้องถือปฏิบัติกันในชุมชนนั้นๆ ผ่านการวางระบบความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว กับสถาบันทางพระพุทธศาสนา เช่น การกำ หนดอายุครบบวชสามเณร เป็นต้น อีกทั้งการพัฒนา ศักยภาพของพ่อแม่เมื่อใหม่ในการดูแล เยาวชนให้สามารถปฏิบัติตามกรอบระเบียบวินัยที่ดี เยาวชน จึงจะสามารถปรับแต่งชีวิตให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางคำสอนของ พระพุทธศาสนา

กาญจนา พวงจิตต์ (๒๕๕๐) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริม วินัยของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และศึกษาแนวทางการส่งเสริมวินัยของนักเรียน รวมทั้ง ความสามารถของโรงเรียนและสมรรถภาพของครอบครัว ในการส่งเสริมวินัยของนักเรียนในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น วิจัยวิจัยเป็นแบบพหุกรณีศึกษา กรณีศึกษาคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ๖ แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ในการจัดเก็บข้อมูลใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มและการเรียงรายการ แหล่งข้อมูล คือนักเรียน ครู และผู้ปกครอง จำนวน ๑๕๗ คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแนวทางการการสนทนา กลุ่ม และบัตรรายการเพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมวินัย ของนักเรียนด้านความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย สาเหตุของการขาดวินัยของนักเรียนมาจากตัว นักเรียน เพื่อน ครอบครัว ครู และสภาพแวดล้อม แนวทางแก้ไขและส่งเสริมวินัยของนักเรียนต้อง ได้รับความร่วมมือจากครู ผู้ปกครองและนักเรียน โดยครูควรปรับเปลี่ยนวิธีสอน ครูและผู้ปกครอง ควรเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งต้องเข้มงวดกวดขันและมีบทลงโทษที่เด็ดขาด โรงเรียนและ ผู้ปกครองควรร่วมมือกันในการแก้ปัญหาวินัยของนักเรียน ครูและผู้ปกครองควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ นักเรียน นักเรียนต้องรู้จักแบ่งเวลา มีจิตสำนึกในการรักษาระเบียบวินัย รู้จักบทบาทและหน้าที่ของ ตนเอง ปกป้องพ่อแม่และครูเมื่อมีปัญหา หรือไม่เข้าใจบทเรียน ควรเลียนแบบจากตัวอย่างที่ดี และ รู้จักเลือกคบเพื่อน ๒) ครูและผู้ปกครองมีความเห็นว่า โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัยให้ มากขึ้น มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม และมีการจัดการงานของครูให้เหมาะสม ควรส่งเสริมครูให้ มีการติดตามนักเรียนที่ประพฤติผิด และเคร่งครัดวินัยของนักเรียนให้มากขึ้น ๓) ครูและผู้ปกครอง มีความเห็นว่า ครอบครัวมีสมรรถภาพในการส่งเสริมวินัยของนักเรียน ถ้าครอบครัวให้เวลาในการ อบรมสั่งสอนและดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และการติดต่อร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังวินัยนักเรียน อย่างใกล้ชิด ในลักษณะที่เน้นพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย ยึดหลักประชาธิปไตยและใช้เหตุผล

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการประมวลผลองค์ความรู้ หลักการและแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร รายละเอียดดังแผนภาพ

ภาพที่ ๒-๑ กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

๑. กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก
๒. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล
๕. ระยะเวลาการวิจัย

กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๓ คน ประกอบด้วย

๑. กลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง ๑๕ - ๒๐ ปี จำนวน ๑๕ คน
๒. กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่

๒.๑ ผู้นำชุมชนที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า จำนวน ๑ คน

๒.๒ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตลาดพร้าว จำนวน ๑ คน

๒.๓ ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน จำนวน ๒ คน

๒.๔ ผู้ปกครอง จำนวน ๔ คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ซึ่งครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (structure Interview) จำนวน ๑ ชุด แบ่งเป็น ๓ ตอน ตามประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ตอนที่ ๑ บริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน คำถามมี ๖ ข้อ

ตอนที่ ๒ แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน คำถามมี ๖ ข้อ

ตอนที่ ๓ แนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดขอบเขตเนื้อหา และโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ให้ครอบคลุมประเด็นวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ บริบทของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม(Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน และ รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน
๓. ร่างแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (structure Interview) เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและความครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาดังนี้
 - ๓.๑ นายประเสริฐ หอมดี อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
 - ๓.๒ นางมาลินี สุนทรศร ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงาน กศน.
 - ๓.๓ นางวิจิตราวลิณ พรปัญญาภัทร ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น
๔. ปรับปรุง แก้ไข แบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ
๕. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ผู้สัมภาษณ์เป็นนักวิจัยภาคสนาม เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และบันทึกประเด็นคำตอบ ๓ คน (ต่อผู้รับการสัมภาษณ์ ๒๓ คน) ใช้เวลาในการสนทนา/สัมภาษณ์ตามความเหมาะสมประมาณ ๓๐ นาที/คน ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. แจกแนวทางการดำเนินงานแก่ประธานชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า และสำนักงานเขตลาดพร้าว
๒. ประสานนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูล
๓. เก็บข้อมูลตามที่นัดหมาย โดยใช้เครื่องมือเพิ่มเติม ได้แก่

๓.๑ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยได้เตรียมไว้ล่วงหน้า เพื่อสะดวกในการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และวิเคราะห์โดยบันทึกข้อมูลทั่วไป จากการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ช่วยบันทึกข้อมูลสำคัญตามประเด็นที่สนทนาจำนวน ๒ คน

๓.๒ เทปบันทึกเสียง เพื่อใช้บันทึกการสัมภาษณ์ ที่เป็นประเด็นสำคัญ โดยขออนุญาตจากผู้ให้การสัมภาษณ์ก่อน ซึ่งช่วยให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลสามารถตรวจสอบกับที่บันทึกได้ และได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๓.๓ สมุดบันทึกและอุปกรณ์เครื่องเขียนต่าง ๆ เพื่อใช้บันทึกการสัมภาษณ์เพิ่มเติมของผู้ให้ข้อมูล

๔. จัดประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดอีกรอบแบบออนไลน์ผ่านระบบซูม (ZOOM) เพื่อสัมภาษณ์เก็บตกข้อมูลเพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์และประมวลผลการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ และประมวลผล ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลในภาพรวมและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักต่อสาธารณะ มีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

๑. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล
๒. จำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัยและประเด็นที่ศึกษา
๓. การจำแนกข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละของคำตอบที่มีความสอดคล้องกัน แบ่งเป็น
 - หมายถึง สมาชิกในกลุ่มเห็นด้วยกับความคิดเห็น ๑ - ๓๐ %
 - หมายถึง สมาชิกในกลุ่มเห็นด้วยกับความคิดเห็น ๓๑ - ๕๐ %
 - หมายถึง สมาชิกในกลุ่มเห็นด้วยกับความคิดเห็น ๕๑ - ๑๐๐ %
๔. สรุปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
๕. นำเสนอผลการวิจัย

ระยะเวลาการวิจัย

ระหว่างวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ รายละเอียดตามแผนการดำเนินการดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๑ แผนปฏิบัติการ (Action Plan)

กิจกรรม/ขั้นตอน การดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ (ปีพ.ศ.2564)						ผลการดำเนินงาน
	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	
1.พบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรึกษาหารือในการดำเนินงานวิชาการ การกำหนดพื้นที่ ประเด็น ข้อมูล เนื้อหา	↔						แผนการลงพื้นที่
2.ประชุมกลุ่มวิชาการ 1 เพื่อหารือการคัดเลือกพื้นที่ การเก็บข้อมูล การแบ่งงาน วางแผนลงพื้นที่	↔						
3.สรุปข้อมูลและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ	↔						ผลการสำรวจ/ข้อมูลชุมชน
4.ลงพื้นที่สำรวจชุมชน พร้อมหารือผอ.โรงเรียนฯ และผู้นำชุมชน	↔						สรุปการดำเนินงาน
5.สรุปข้อมูล โดยใช้เครื่องมือ SWOT จัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก		↔					แบบสัมภาษณ์
6.ประสานงาน/นัดหมาย กำหนดผู้รับผิดชอบในการลงพื้นที่ครั้งต่อไป			↔				แผนการลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย
7.ปรับแผนการดำเนินงานเนื่องจากในสถานการณ์ covid ไม่สามารถลงพื้นที่ได้			↔				ปรับแผนให้สอดคล้องกับ สถานการณ์
8.นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ประจำกลุ่ม เพื่อให้ข้อเสนอแนะ				↔			นำเสนอข้อมูล
9.สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทางโทรศัพท์ และออนไลน์ ตามแผนฯ				↔			ผลการสัมภาษณ์
10.ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์					↔		ผลการศึกษา
11.นำเสนอข้อมูล ผลการทำงานวิชาการ						↔	ผลงานวิชาการ

การศึกษา แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน
กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่องแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์มุมมอง ความคิดเห็น ความคาดหวัง การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการศึกษา บริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน และรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน

โดยผลการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน
๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน
 - ๓.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit System) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน
 - ๓.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๓ คน ประกอบด้วย

๑. กลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง ๑๕ – ๒๐ ปี จำนวน ๑๕ คน
๒. กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - ๒.๑ ผู้นำชุมชนที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า จำนวน ๑ คน
 - ๒.๒ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตลาดพร้าว จำนวน ๑ คน
 - ๒.๓ ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน จำนวน ๒ คน

๒.๔ ผู้ปกครอง จำนวน ๔ คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน

๑. ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสัมภาษณ์ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน ๒๓ คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๒๒ และเพศชาย จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗๘ จำแนกช่วงอายุ ระหว่าง ๑๕ - ๒๐ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๒๒ และช่วงอายุ ๒๑ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗๘

๒. สภาพปัจจุบัน

ข้อมูลสภาพทั่วไปชุมชนราณี ๒ มีจำนวนครัวเรือน ๓๑๖ ครัวเรือน ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนที่มีช่วงอายุ ๑๕ - ๒๐ ปี จำนวน ๙๐ คน ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระบบโรงเรียน ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

สภาพปัจจุบันการในการให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมกิจกรรม ได้แก่ การแข่งขันกีฬา ระหว่างชุมชนราณี ๒ กับชุมชนอื่น และกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เช่น การทำบุญเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ เวลาร่วมกิจกรรมมีวิธีการกระตุ้นโดยการจัดการรางวัลต่างๆ มอบให้เยาวชน เช่น ถ้วยรางวัลกีฬา การสนับสนุนเงินรางวัล งบประมาณที่ใช้สนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เบิกจ่ายจากงบกองทุนชุมชนและขอรับการสนับสนุนจากเอกชน เด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยแสดงออกทางการเมือง

๓. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒

ประชากรผู้เกี่ยวข้องในชุมชนราณี ๒ มีความคาดหวังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ดังนี้

มีจิตสำนึกรักผูกพันชุมชนเพื่อให้ความร่วมมือในการรักษาชุมชน ได้แก่ การรักษาสิ่งแวดล้อม เก็บขยะให้สะอาด ไม่ทิ้งขยะเรี่ยราด ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

เป็นเยาวชนที่มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่นและครอบครัว ไม่ประพฤติตนเป็นภาระให้ครอบครัวและสังคม

เคารพสิทธิผู้อื่น เป็นผู้มีระเบียบวินัยเคารพกฎจราจร ไม่ทำผิดกฎหมาย และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด

๔. ช่องทางการสื่อสารให้ความร่วมมือ

- ๔.๑ มีการประกาศประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว
- ๔.๒ คณะกรรมการชุมชนประจำซอยเดินสื่อสารด้วยตนเอง
- ๔.๓ สื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์
- ๔.๔ แจ้ง/สื่อสารผ่านการประชุมผู้ปกครอง
- ๔.๕ สรุปลผลการวิเคราะห์

ภาพรวมบริบทของชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นชุมชนเมือง ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างไม่มีเวลาในการคอยกำกับดูแลเยาวชนได้เต็มที่ เต็มเวลา ประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุต่อ การก่อให้เกิดพฤติกรรมและคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การติดสารเสพติด การไม่เคารพสิทธิผู้อื่น เยาวชนขาดจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ขาดความตระหนักรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมน้อย ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา พบว่าทางชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชนในลักษณะกิจกรรมที่เป็นภาพรวมของชุมชน ไม่ใช่กิจกรรมเฉพาะเยาวชน ซึ่งกิจกรรมไม่ได้มีบ่อยครั้ง หรือต่อเนื่องนานๆ มีครั้ง ส่วนใหญ่กิจกรรมจึงไม่ได้มีผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนโดยตรง นอกจากนั้น กิจกรรมเป็นไปตามความสมัครใจในการเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้เพราะทำเฉพาะในชุมชน ส่งผลให้ไม่เกิดแรงจูงใจหรือเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม จากสภาพบริบทดังกล่าว กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและเยาวชนได้มีความคาดหวังอยากให้เยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีลักษณะอันพึงประสงค์ คือ การเป็นบุคคลที่จิตสำนึกที่ดี ให้ความร่วมมือในการรักษาชุมชนเป็นเยาวชนที่มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่นและครอบครัว ไม่ประพฤติตนเป็นภาระให้ครอบครัวและสังคม และเคารพสิทธิผู้อื่น ผู้มีระเบียบวินัย ไม่ทำผิดกฎหมาย และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวจำเป็นต้องมีกิจกรรมหรือรูปแบบนวัตกรรม ที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความคาดหวัง โดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการการออกแบบนวัตกรรม/กิจกรรมการบริหารจัดการมากกว่าผู้ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีผู้ปกครอง กรรมการชุมชน และส่วนราชการหรือเอกชนคอยสนับสนุน ให้เกิดการบริหารจัดการที่ต่อเนื่อง และยั่งยืนเห็นผลเป็นรูปธรรมต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

๑.๑ สภาพปัญหาประเด็น/คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันของชุมชน

๑.๑.๑ ชุมชนราณี ๒ เป็นชุมชนเมือง ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างไม่มีเวลาในการคอยกำกับดูแลเยาวชนได้เต็มที่ เต็มเวลา บางคนเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้แก่เยาวชน วัฒนธรรมเด็กประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุต่อการก่อให้เกิดพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม เช่น การทะเลาะวิวาท การติดสารเสพติด ดื่มแอลกอฮอล์ ฯลฯ

๑.๑.๒ ขาดการมีจิตสาธารณะ เช่น เห็นขยะแล้วมองผ่าน ทิ้งขยะไม่ถูกที่ เห็นคนเดือดร้อนก็ไม่ช่วยเหลือ

๑.๑.๓ รวมกลุ่มมั่วสุมส่งเสียงดังไม่เคารพสิทธิผู้อื่น การไม่ปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ไม่ทำหน้าที่พลเมืองที่ดี

๑.๑.๔ ไม่มีวินัย ความซื่อสัตย์ ขาดความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำผิดกฎวินัยจราจร ไม่มีความเสียสละและมีน้ำใจ

๑.๑.๕ ติดโลกออนไลน์ ไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชน ไม่กล้าแสดงออก

๑.๒ ประเด็น/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนที่ต้องการในชุมชน

๑.๒.๑ มีจิตสาธารณะ เป็นจิตอาสาพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม

๑.๒.๒ ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย เคารพสิทธิผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ไม่เพิกเฉยต่อสิ่งผิด

๑.๒.๓ มีวินัย ความซื่อสัตย์ ประพฤติตนกฎหมาย มีความเสียสละและมีน้ำใจ

๑.๓ แนวทางแก้ไข คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนในช่วงที่ผ่านมา

๑.๓.๑ กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด

๑.๓.๒ ประชุมผู้ปกครอง สมาชิกชุมชน เพื่อทำความเข้าใจในปัญหาและกำชับการกำกับดูแลเยาวชนในครอบครัว

๑.๓.๓ ให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าวชุมชน เช่น สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด พิษภัยจากยาเสพติด

๑.๓.๔ กิจกรรมเดินรณรงค์ต้านยาเสพติด

๑.๔ แนวทางการนำระบบเครดิตทางสังคมมาใช้เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แนวทางการนำระบบเครดิตทางสังคมมาใช้เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีแนวทางเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑.๔.๑ จัดประชุมให้หน่วยงานทางการศึกษาและส่วนราชการ เอกชน เยาวชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมออกแบบระบบเครดิตทางสังคมของเยาวชน และร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชนที่จะนำมาใช้เป็นเครดิต

๑.๔.๒ ออกแบบระบบเครดิตทางสังคมรูปแบบออนไลน์ให้มีความเชื่อมโยงกับโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน เช่น การบันทึกการทำมาดีออนไลน์ การตัดแต้มเมื่อมีคดีความ หรือทำผิดวินัยจราจร

๑.๔.๓ จัดทำแอปพลิเคชันระบบเครดิตทางสังคมที่สามารถบันทึกคะแนน/ตัดคะแนนหรือสื่อสารได้ในระบบมือถือให้ใช้งานได้สะดวก

๑.๔.๔ จัดระบบสวัสดิการเพื่อเป็นรางวัลเสริมแรง และบทลงโทษตามปริมาณของคะแนน เช่น คะแนนสูงระดับมีสิทธิในการรับคู่มือการท่องเที่ยว การได้รับการยกเว้นค่ารถโดยสาร ฯลฯ

๑.๕ กิจกรรมที่ควรเอามาใช้เป็นระบบเครดิตทางสังคมให้กับเยาวชนในชุมชน

๑.๕.๑ การทำกิจกรรมจิตอาสาการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น สังคม ชุมชน โดยเยาวชนและชุมชนร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่จะนำมาเป็นคะแนนเครดิต แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. กิจกรรมจิตอาสาที่ทำได้ทันทีในชีวิตประจำวัน เช่น การให้ความช่วยเหลือครอบครัว คนอื่นๆ ชุมชน สังคม

๒). จิตอาสาเฉพาะกิจ ชุมชนและเยาวชนร่วมกันจัดทำแผนการจัดกิจกรรมจิตอาสารายเดือน อย่างน้อย ๒ กิจกรรม/เดือน

๑.๕.๒ กำหนดให้มีการตัดคะแนนเครดิตเมื่อทำผิดกฎหมาย กฎระเบียบ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และการการละเมิดสิทธิผู้อื่น

๑.๕.๓ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เช่น การรักษาสีสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการขยะ การรณรงค์ต่างๆ การร่วมงานกีฬา งานประเพณี ฯลฯ

๑.๕.๔ การเข้าร่วมประชุมเสวนาประจำเดือนเยาวชนและชุมชน

๑.๕.๕ กิจกรรมบัดดี้ชวนมาทำดีและบอกต่อ โดยกำหนดให้เยาวชน ๑ คน สร้างหรือให้มีเครือข่ายชวนมาทำดี เพื่อนำมานับเป็นคะแนนเครดิตตามจำนวนเครือข่ายที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการขยายผลวงกว้างทั้งในและนอกชุมชน

๑.๖ ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการใช้ระบบเครดิตทางสังคมกับเยาวชนในชุมชน

๑.๖.๑ ต้องให้เยาวชน ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการออกแบบระบบเครดิตทางสังคม เพื่อให้ได้กิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของเยาวชน ส่งผลให้นำไปปฏิบัติได้จริงและต่อเนื่อง

๑.๖.๒ ครอบครัว ชุมชน และสถาบันการศึกษา ต้องทำหน้าที่หลักในการปลูกฝัง และส่งเสริมสนับสนุนการสร้างค่านิยมคุณธรรมให้กับเยาวชนจนเป็นจิตสำนึก

๑.๖.๓ การประสานงานระหว่างเยาวชน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรม การเสริมแรงให้รางวัล การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร ทั้งนี้ ควรมีการหารูปแบบการดำเนินการทั้งแบบเป็นทางการ เช่น การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การจัดทำทำเนียบการประสานงาน และการประสานงานรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มไลน์

๑.๖.๔ การสร้างเครือข่ายการใช้ระบบเครดิตทางสังคม เช่น การสร้างสวัสดิการของหน่วยงานเพื่อแลกคะแนนเครดิตทางสังคมของเยาวชน การประสานการจัดกิจกรรม ฯลฯ

๑.๖.๕ มีการศึกษาวิเคราะห์การใช้ระบบเครดิตทางสังคมเยาวชน นำผลการวิเคราะห์มาปรับเปลี่ยนพัฒนาตามสภาพบริบท/ปัญหา อย่างต่อเนื่อง

๑.๖.๖ การดำเนินการที่ต่อเนื่อง เนื่องจากระบบเครดิตทางสังคมเป็นสร้างค่านิยมเสริมสร้างนิสัยที่ดี จำเป็นต้องใช้เวลาปลูกฝังนานและดำเนินการที่ต่อเนื่อง

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านแนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒

๒.๑ แนวทางการดำเนินการให้ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบนวัตกรรมที่ควรนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ควรเป็นกิจกรรมหรือรูปแบบนวัตกรรมที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากกว่าผู้ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชนมีความ

รับผิดชอบร่วมกัน ได้แก่ ชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชน มีรูปแบบแนวทางดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

๒.๑.๑ จัดประชุมร่วมกันออกแบบรูปแบบพื้นที่นวัตกรรม โดยให้เยาวชน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่มีส่วนร่วม กำหนดการนำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้แล้ว ประเมินผล ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและได้ผล โดยมีผู้ปกครองและกรรมการชุมชน และส่วนราชการ เอกชนคอยสนับสนุน

๒.๑.๒ ดำเนินการรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมโดยการจำลองหมู่บ้านเยาวชน ชุมชนราณี ๒ เป็นชุมชนย่อยใน ชุมชนหลักชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีเยาวชนทั้งหมดในชุมชนเป็นสมาชิกหมู่บ้าน อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ส่งเสริมให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ จากชุมชนใหญ่ ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒

๒.๑.๓ แต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ เพื่อบริหารจัดการแบบชุมชนใหญ่ ซึ่งดำเนินการโดยเยาวชน

๒.๑.๔ จัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ และคณะกรรมการชุมชนหลักชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ออกแบบกิจกรรมในพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนเฉพาะประเด็นที่ต้องการของชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ได้แก่ การมีจิตสาธารณะ เป็นจิตอาสาพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม/การปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย เคารพสิทธิผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ไม่เพิกเฉยต่อสิ่งผิด/การเสริมสร้างวินัย ความซื่อสัตย์ ประพฤติตนกฎหมาย มีความเสียสละและมีน้ำใจ ความสามัคคี การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

๒.๑.๕ สร้างเครือข่ายส่งเสริม สนับสนุนและร่วมกิจกรรมในการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรม เช่น เครือข่ายโรงเรียน หน่วยงานราชการ เอกชน ฯลฯ

๒.๑.๖ จัดทำศูนย์ประสานงาน (ศาลากลางชุมชน) หมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานเครือข่าย การจัดกิจกรรมและประชุม

๒.๑.๗ คณะกรรมการหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ จัดประชุมสมาชิกหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ บทบาทสมาชิก การกำหนดให้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนให้สอดคล้อง เชื่อมโยงกับระบบเครดิตทางสังคมในชุมชน

๒.๑.๘ จัดให้มีการทำกิจกรรมในหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ ร่วมกันทุกเดือน ทั้งกิจกรรมเฉพาะในชุมชนย่อย และกิจกรรมร่วมกับชุมชนใหญ่ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนำมาเป็นคะแนนเครดิตทางสังคมต่อไป

๒.๒ รูปแบบกิจกรรมที่ควรนำมาใช้เป็นนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน มีการจัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ ทุกเดือน

๒.๒.๑ จำลองชุมชนเป็นหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ มีรูปแบบพื้นที่บริหารจัดการกลุ่มเยาวชนโดยเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ทั้งหมด เช่น จัดให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันทุกเดือน กิจกรรมการประชุมกลุ่มเยาวชนประจำเดือน รูปแบบการบริหารจัดการหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการเยาวชน เพื่อติดตามเยาวชนออกจากโลกส่วนตัวมาร่วมกิจกรรมส่วนรวมมากขึ้น ส่งผลให้การสื่อสารระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่มีมากขึ้น นำไปสู่การเสริมสร้างพฤติกรรมอันพึงประสงค์

๒.๒.๒ ชุมชนจิตอาสากำหนดให้มีการทำจิตอาสาอย่างน้อยเดือนละ ๒ ครั้ง

๒.๒.๓ ชุมชนประชาธิปไตยเยาวชนชุมชนราณี ๒

๒.๓ ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินการให้ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

๒.๓.๑ การมีส่วนร่วมเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันนำไปสู่การดำเนินการชุมชนนวัตกรรมให้สำเร็จ อย่างยั่งยืน

๒.๓.๒ การให้ความร่วมมือ การปรับตัวของทุกฝ่ายทั้งชุมชน เยาวชน หน่วยงานที่มีส่วนร่วม

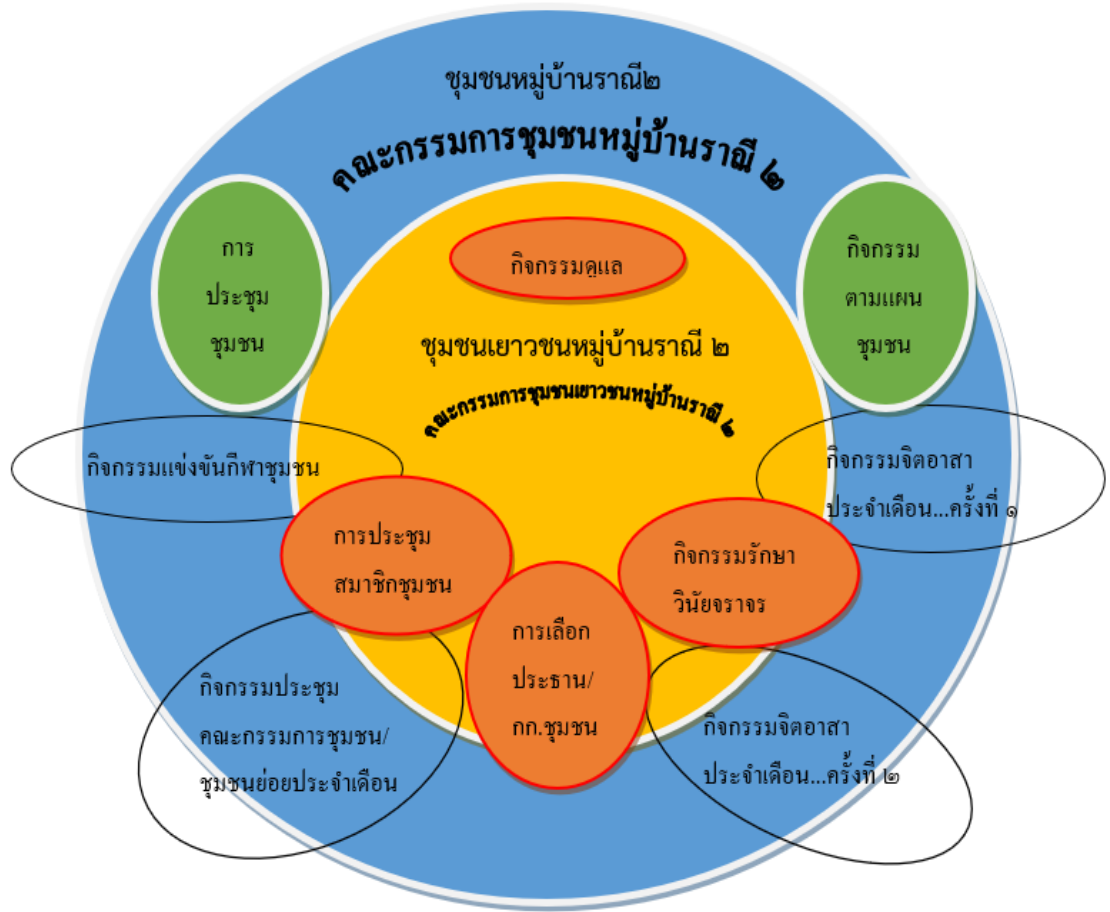
๒.๓.๓ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การเข้าถึงแนวทาง/รูปแบบกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม

๒.๓.๔ การบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๕ การสนับสนุนความรู้และวิชาการ การเป็นที่ปรึกษาคอยส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและชุมชน

สรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลแนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ภาพรวม พบว่า แนวทางการดำเนินการให้ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ครรมี การจำลองรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมและกิจกรรมที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากกว่าผู้ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชนมีความรับผิดชอบร่วมกัน คือ ชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชน หมู่บ้านเยาวชน ชุมชนราณี ๒ มีรูปแบบแนวทางดำเนินการ ดังภาพ

แผนภาพที่ ๔ - ๑ โมเดล พื้นที่นวัตกรรมชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่นน หรือสภาเยาวชน หมู่บ้านเยาวชน ชุมชนราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามลำดับ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
๒. สรุปผลการวิจัย
๓. อภิปรายผล
๔. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. ศึกษาบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน
๒. ศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

๑. ศึกษาบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน สรุปได้ดังนี้

ข้อมูลบริบททั่วไปภาพรวมชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นชุมชนเมือง ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างไม่มีเวลาในการคอยกำกับดูแลเยาวชนได้เต็มที่ เต็มเวลา ประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุต่อการก่อให้เกิดพฤติกรรมและคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การติดสารเสพติด การไม่เคารพสิทธิผู้อื่น เยาวชนขาดจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ขาดความตระหนักรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมน้อย ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาพบว่า ทางชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชนในลักษณะกิจกรรมที่เป็นภาพรวมของชุมชน ไม่ใช่กิจกรรมเฉพาะเยาวชน ซึ่งกิจกรรมไม่ได้มีบ่อยครั้ง หรือต่อเนื่อง นานๆ มีครั้ง ส่วนใหญ่กิจกรรมจึงไม่ได้มีผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนโดยตรง นอกจากนั้น กิจกรรมเป็นไปตามความสมัครใจในการเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้เพราะทำเฉพาะในชุมชน ส่งผลให้ไม่เกิดแรงจูงใจหรือเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม จากสภาพบริบทดังกล่าว กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและเยาวชนได้มีความคาดหวังอยากให้เยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีลักษณะอันพึงประสงค์ คือ การเป็นบุคคลที่จิตสำนึกที่ดี ให้ความร่วมมือในการรักษาชุมชน

เป็นเยาวชนที่มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่นและครอบครัว ไม่ประพฤติตนเป็นภาระให้ครอบครัวและสังคม และเคารพสิทธิผู้อื่น ผู้มีระเบียบวินัย ไม่ทำผิดกฎหมาย และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวจำเป็นต้องมีกิจกรรมหรือรูปแบบ นวัตกรรม ที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามความคาดหวัง โดยให้เยาวชน มีส่วนร่วมในการการออกแบบนวัตกรรม/กิจกรรม การบริหารจัดการ มากกว่าผู้ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีผู้ปกครอง กรรมการชุมชน และส่วนราชการหรือเอกชนคอยสนับสนุน ให้เกิดการบริหารจัดการที่ต่อเนื่อง และยั่งยืน

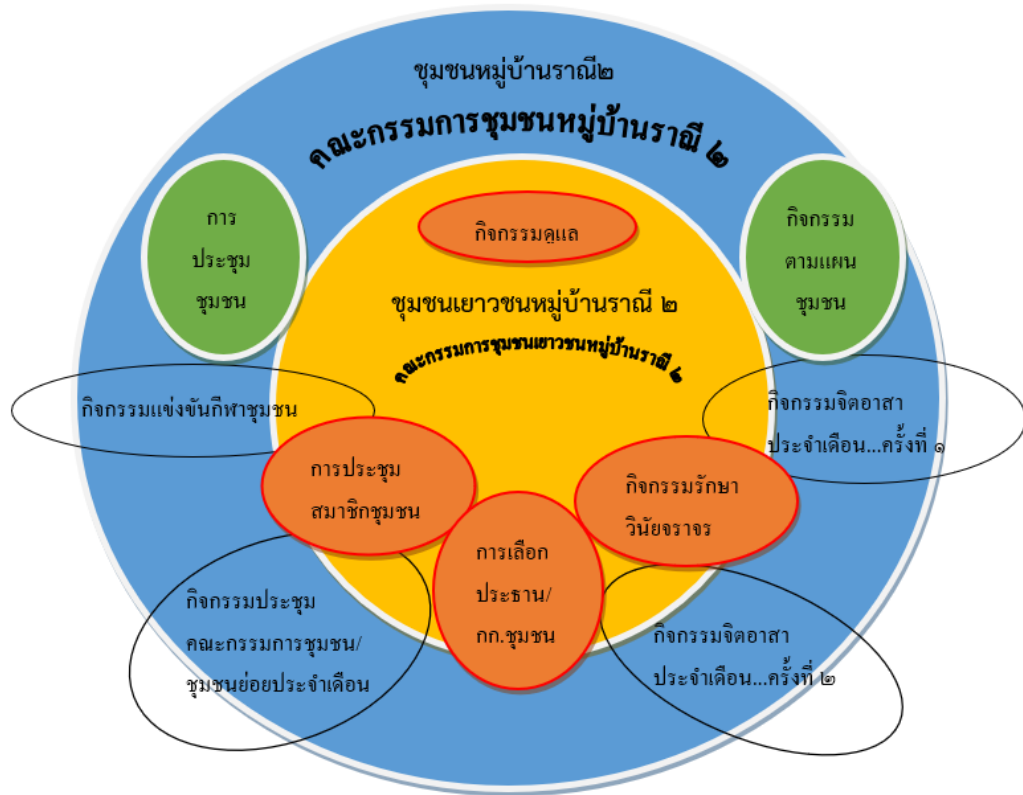
๒ ศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๒.๑ แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นรายด้านประกอบด้วย ๔ แนวทาง ดังนี้ ๑) ให้นำหน่วยงาน การศึกษาและส่วนราชการ เอกชน เยาวชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมออกแบบระบบเครดิตทางสังคมของเยาวชน และร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชนที่จะนำมาใช้เป็นเครดิต ๒) สร้างระบบเครดิตทางสังคมรูปแบบออนไลน์ให้มีความเชื่อมโยงกับโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน เช่น การบันทึกการทำความดีออนไลน์ การตัดแต้มเมื่อมีคดีความ หรือทำผิดวินัยจราจร ๓) จัดทำแอปพลิเคชันระบบเครดิตทางสังคมที่สามารถบันทึกคะแนน /ตัดคะแนนหรือสื่อสารได้ในระบบมือถือให้ใช้งานได้สะดวก และ ๔) จัดระบบสวัสดิการเพื่อเป็นรางวัลเสริมแรง และบทลงโทษตามปริมาณของคะแนน เช่นคะแนนสูงระดับ...มีสิทธิในการรับคู่มือการท่องเที่ยว การได้รับการยกเว้นค่ารถโดยสาร ฯลฯ

๒.๒ แนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่ารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมและกิจกรรมควรเป็นกระบวนการที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยตนเองควบคู่กับการบริหารจัดการพื้นที่ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชนมีความรับผิดชอบร่วมกัน นวัตกรรมในพื้นที่ คือ ชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชน โดยมีรูปแบบการจำลองหมู่บ้านเยาวชน ชุมชนราณี ๒ เป็นชุมชนย่อยใน ชุมชนหลักชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีเยาวชนทั้งหมดในชุมชน เป็นสมาชิกหมู่บ้าน อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ส่งเสริมให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ จากชุมชนใหญ่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเยาวชนชุมชน เพื่อบริหารจัดการ แบบชุมชนใหญ่ สร้างเครือข่าย และศูนย์ประสานงานเพื่อส่งเสริม สนับสนุนและร่วมกิจกรรมในการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรม จัดให้มีการทำกิจกรรมในหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ ร่วมกันทุกเดือน ทั้งกิจกรรมเฉพาะในชุมชนย่อย และกิจกรรมร่วมกับชุมชนใหญ่ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนำมาเชื่อมโยงเป็นคะแนนเครดิตทางสังคมได้ ดังรูปภาพ โมเดล พื้นที่นวัตกรรมชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชนหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒

แผนภาพที่ ๕ - ๑ โมเดล พื้นที่นวัตกรรมชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่นน หรือสภาเยาวชน
หมู่บ้านเยาวชน ชุมชนราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

๑. จากผลการศึกษาบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังนี้ ข้อมูลบริบททั่วไปภาพรวมชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นชุมชนเมือง ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างไม่มีเวลาในการคอยกำกับดูแลเยาวชนได้เต็มที่ เต็มเวลา ประกอบกับมีสิ่งแวดล้อมที่ยั่วต่อการก่อให้เกิดพฤติกรรมและคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การติดสารเสพติด การไม่เคารพสิทธิผู้อื่น เยาวชนขาดจิตสำนึกรักษาท้องถิ่น ขาดความตระหนักรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมน้อย ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาพบว่า ทางชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชนในลักษณะกิจกรรมที่เป็นภาพรวมของชุมชน ไม่ใช่กิจกรรมเฉพาะเยาวชน ซึ่งกิจกรรมไม่ได้มีบ่อยครั้ง หรือต่อเนื่อง นานๆมีครั้ง ส่วนใหญ่กิจกรรมจึงไม่ได้มีผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนโดยตรง นอกจากนี้ กิจกรรมเป็นไปตามความสมัครใจในการเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้เพราะทำเฉพาะในชุมชน ส่งผลให้ไม่เกิดแรงจูงใจหรือเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ วิโรจน์ วิชาสมงคล (๒๕๔๗ : ๑๖) ที่กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนั้น ต้องประกอบด้วยพื้นฐาน ๔ ประการ คือ ๑) พื้นฐานเกี่ยวกับตัวเด็ก คือ เด็กจะต้องอดทน

ต่อสิ่งเข้ยวณช่วย ๒) พื้นฐานเกี่ยวกับพ่อแม่ ทักษะของพ่อแม่ และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก ต้องเป็นไปในทิศทางที่ทำให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างรักใคร่ อบอุน และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเด็ก รวมทั้งพ่อแม่ต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกได้ด้วย หรืออาจถือได้ว่าเป็นสิ่งที่กำหนดแบบแผน พฤติกรรมพื้นฐานเด็ก และส่งผลต่อพฤติกรรม ๓) พื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียน คือ โรงเรียนจะต้องจัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้อะและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทัศนคติที่ต้งาม และฝึกปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ควรกระทำ ครูทุกคนจะต้องมีทัศนคติ และความสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจ และยอมรับเด็ก รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในเรื่องการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม ๔) พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมทั่วไป สภาพสังคมทั่ว ๆ ไป ต้องไม่ช่วยยู่ให้เด็กเกิดความลุ่มหลงในสิ่งที่ไม่ต้งาม ตรงกันข้ามสังคมจะต้องสร้างแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กรวมทั้งสร้างบรรยากาศที่สอดคล้องกับแนวทางปลูกฝังจริยธรรมของครอบครัวและโรงเรียนด้วย จากสภาพบริบทดังกล่าว กลุ่มผู้เกี่ยวข้องและเยาวชน ได้มีความคาดหวังอยากให้เยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีลักษณะอันพึงประสงค์คือ การเป็นบุคคลที่จิตสำนึกที่ดี ให้ความร่วมมือในการรักษาชุมชน เป็นเยาวชนที่มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่นและครอบครัว ไม่ประพฤติตนเป็นภาระให้ครอบครัวและสังคม และ เคารพสิทธิผู้อื่น ผู้มีระเบียบวินัย ไม่ทำผิดกฎหมาย และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ซึ่งความคาดหวังดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ชาติ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๑๐) ประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่ได้กำหนด ให้มีแผนแม่บทด้านการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ของประชาชนไทย ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปีข้างหน้า โดยแผนแม่บทย่อยที่ ๑ แผนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดีผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ จิตอาสาและรับผิดชอบต่อส่วนรวม รวมทั้งการสร้างเสริมผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคลและองค์กร จำเป็นต้องมีกิจกรรมหรือรูปแบบนวัตกรรม ที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความคาดหวัง โดยให้เยาวชน มีส่วนร่วมในการการออกแบบนวัตกรรม/กิจกรรม การบริหารจัดการมากกว่าผู้ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีผู้ปกครอง กรรมการชุมชน และส่วนราชการหรือเอกชนคอยสนับสนุน ให้เกิดการบริหารจัดการที่ต่อเนื่อง และยั่งยืน สอดคล้องกับผลงานการศึกษาของ กาญจนา พวงจิตต์ (๒๕๕๐) ที่ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมวินัยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ๖ แห่ง ในกรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางแก้ไขและส่งเสริมวินัยของนักเรียนต้องได้รับความร่วมมือจากครู ผู้ปกครองและนักเรียน ในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ครูและผู้ปกครองควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ๒) โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัยให้มากขึ้น มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม ๓) ครอบครัวมีสมรรถภาพในการส่งเสริมวินัยของนักเรียน ถ้าครอบครัวใช้เวลาในการอบรมสั่งสอน และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และการติดต่อยร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังวินัยนักเรียนอย่างใกล้ชิด ในลักษณะที่เน้นพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย ยึดหลักประชาธิปไตยและใช้เหตุผล

๒ ศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๒.๑ ผลการศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว มีแนวทาง ดังนี้

๒.๒.๑ ให้นำหน่วยงานทางการศึกษาและส่วนราชการ เอกชน เยาวชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมออกแบบระบบเครดิตทางสังคมของเยาวชน และร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมของเยาวชนที่จะนำมาใช้เป็นเครดิต

๒.๒.๒ สร้างระบบเครดิตทางสังคมรูปแบบออนไลน์ให้มีความเชื่อมโยงกับโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน เช่น การบันทึกการทำความดีออนไลน์ การตัดแต้มเมื่อมีคติความ หรือ ทำผิดวินัยจราจร

๒.๒.๓ จัดทำแอปพลิเคชันระบบเครดิตทางสังคมที่สามารถบันทึกคะแนน / ตัดคะแนนหรือสื่อสารได้ในระบบมือถือให้ใช้งานได้สะดวก

๒.๒.๔ จัดระบบสวัสดิการเพื่อเป็นรางวัลเสริมแรง และบทลงโทษ ตามปริมาณของคะแนน เช่นคะแนนสูงระดับ...มีสิทธิในการรับคุ้มครองการท่องเที่ยว การได้รับการยกเว้นค่ารถโดยสาร ฯลฯ เมื่อมีการใช้ระบบเครดิตทางสังคมเป็นระบบสร้างแรงจูงใจและแนวปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคม ย่อมมีความเป็นไปได้สูงที่จะส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับรัฐบาลจีน ที่มีการใช้ระบบเครดิตทางสังคม “The Social Credit System (SCS)” เป็นเครื่องมือในการสร้างบรรทัดฐานเดียวกันทั้งประเทศ และใช้ข้อมูลเครดิตของบุคคลในการสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านกลไกการสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อยกระดับเครดิตโดยรวมของสังคมให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๖๓) ที่กล่าวถึงการนำระบบเครดิตทางสังคม(Social credit) มาใช้ในประเทศไทยเป็นการศึกษา กลไกใหม่ ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชน โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน (ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบต่อ ความเป็นธรรมทางสังคม) อย่างต่อเนื่อง จะทำให้สามารถขับเคลื่อน การส่งเสริม คุณธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการศึกษาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว ภาพรวม พบว่า มีความสอดคล้องกับ วรางคณินทร์ ศรีวงศ์ (๒๕๕๖) ที่ได้นำเสนอการบริหารจัดการของธนาคารความดีตำบลหัวงมและตำบลป่าหุง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า เหตุจูงใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลหัวงม คือ ๑) การมีคนในชุมชนและคณะกรรมการบริหารงานมาชักชวนให้เข้าร่วม ๒) การเห็นถึงผลประโยชน์บางอย่างของธนาคารความดีและการแสดงความร่วมมือกับชุมชน ๓) เหตุผลส่วนบุคคล ส่วนผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก

ของธนาคารความดี สามารถแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของ เครื่องใช้ เกียรติบัตรเชิดชูความดี ทุนการศึกษา แฟ้มสะสมงาน เกียรติบัตรเชิดชูความดี เกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ การทัศนศึกษาดูงาน ตัวอย่างชีวิตเข้มทิศคนดีตำบล ๒) ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้ การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจกับการทำดี การได้เป็นตัวอย่างที่ดี นำไปสู่การปลูกฝังค่านิยมที่ดีอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

๒.๒ แนวทางการใช้รูปแบบพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่าแนวทางการดำเนินการ ควรมีการจำลองรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมและกิจกรรมที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากกว่าผู้ใหญ่ เพื่อฝึกให้เยาวชนมีความรับผิดชอบร่วมกัน คือ ชุมชนประชาธิปไตย วัยรุ่น หรือสภาเยาวชน โดยมีรูปแบบการจำลองหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ เป็นชุมชนย่อยในชุมชนหลักชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีเยาวชนทั้งหมดในชุมชนเป็นสมาชิกหมู่บ้าน อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ส่งเสริมให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ จากชุมชนใหญ่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเยาวชนชุมชน เพื่อบริหารจัดการแบบชุมชนใหญ่ สร้างเครือข่ายและศูนย์ประสานงานเพื่อส่งเสริม สนับสนุนและร่วมกิจกรรมในการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรม จัดให้มีการทำกิจกรรมในหมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ ร่วมกันทุกเดือน ทั้งกิจกรรมเฉพาะในชุมชนย่อย และกิจกรรมร่วมกับชุมชนใหญ่ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนำมาเชื่อมโยงเป็นคะแนนเครดิตทางสังคมได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อค้นพบว่า ผลการศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เกิดเป็นรูปแบบ (Model) พื้นที่นวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ร่วมกับชุมชน โดยมีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน รูปแบบดังกล่าวจะเป็นกลไกขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่ส่งเสริมใช้ชุมชนเป็นฐานในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม และสอดคล้องกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๖๓) ที่กล่าวว่า แนวทางการเสริมความเข้มแข็งในระดับชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการสร้างพื้นที่และกิจกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชน โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน (ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม) อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการศึกษากลไกใหม่ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ อาทิ ระบบเครดิตสังคม (Social credit) และการสร้างพื้นที่นวัตกรรม ให้ชุมชนและองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติช่วยให้เกิดความต่อเนื่องและมีผลกลายเป็นจิตสำนึกที่ดี นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้เชิงนโยบาย

๑.๑ นำรูปแบบแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และโมเดล พื้นที่นวัตกรรมชุมชนประชาธิปไตยวัยรุ่น หรือสภาเยาวชน หมู่บ้านเยาวชนชุมชนราณี ๒ ไปพัฒนาและทดลองใช้จริงและวิเคราะห์ผลการวิจัย

๑.๒ นำผลที่ได้มากำหนดเป็นระดับนโยบายให้มีการดำเนินการใช้รูปแบบระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) และโมเดล พื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ๒.๑ ควรศึกษาในชุมชนหรือบริบทที่มีขนาดใหญ่ขึ้น
- ๒.๒ ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบแนวทางการส่งเสริมการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system)
- ๒.๓ ควรศึกษากรอบแนวทางการส่งเสริมการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system) เป็นตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมินแต่ละชุมชน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กาญจนา พวงจิตต์. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมวินัยของนักเรียน
พหุศึกษาระดับศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา.ภาควิชาจิตวิทยาทางการศึกษา.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมชุมชนต่อการพัฒนาในชนบท ในเศรษฐศาสตร์ปริทัศน์. กรุงเทพฯ
: ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๗.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน
พัฒนาชุมชน ๑๗๗ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร :
ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

ปรัชญา เวสารัชช์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.

ปกรณ์ ปรียากร. ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๐.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบันของประเทศไทย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

รัชพร วรรณคำ และคณะ. แนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตอาสาเพื่อส่วนรวมใน
จังหวัดปัตตานี. รายงานการศึกษากลุ่ม (Group Project) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์
และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๓.

อรรถัย กักพล. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.มูลนิธิปริญาโท
นักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

สามารถ บุณรัตน์. “พุทธนวัตกรรมการพัฒนาระเบียบวินัยของเยาวชนไทย Buddhism
Innovation in the Development of Thai Youth’s Discipline.(ข้อมูล
อิเล็กทรอนิกส์)” วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ; ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๑ มกราคม –
เมษายน ๒๕๖๑.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์. “ ธรรมชาติของภาครัฐ เอกชน และประชาชน : กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน (หินกรูด)”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตต์. “ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- ไทยทัศน์ ธรรมนิยมต้น. “ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ” . วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.
- นิคม หวายบุตร. “ การมีส่วนร่วมของสตรีชาวเขาในการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพ ของศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๒ จังหวัดเชียงราย ”. วิทยานิพนธ์คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐.
- ประยงค์ แสนสุข. “ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัด ”. กรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙.
- สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์. “ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่ ”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๔.
- สนธยา สมปาง. “ กระบวนการสรรหาผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจไทยตามหลักธรรมาภิบาล ศึกษากรณี: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- สมสุข นิธิอุทัย. “ การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย ”. หลักสูตรปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ภาคผนวก

ผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษา
ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

๑.. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (เยาวชน / ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า/เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตลาดพร้าว/ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน/ผู้ปกครอง)

๒. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ครั้งนี้จะเป็นข้อมูลและสารสนเทศ ประกอบการวิเคราะห์แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๓.. แบบสัมภาษณ์นี้มี ๓ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ บริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน
คำถามมี ๖ ข้อ

ตอนที่ ๒ แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social credit system)
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน คำถามมี ๖ ข้อ

ตอนที่ ๓ แนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

ประเด็นคำถามเป็นแบบเจาะจงคำตอบ ขอให้ท่านตอบข้อมูลตามความเป็นจริง

ข้อมูลการสัมภาษณ์

ชื่อผู้สัมภาษณ์วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เวลาที่สัมภาษณ์สถานที่ ที่สัมภาษณ์.....

ผู้รับการสัมภาษณ์/ให้ข้อมูล.....

ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม

- เยาวชน
- ผู้ปกครอง
- ประธานชุมชน
- คณะกรรมการชุมชน
- ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้า
- เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตลาดพร้าว

ตอนที่ ๑ บริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน

ประเด็นคำถาม	ประเด็นคำตอบ
คำถามที่ ๑	
ชื่อผู้ให้ข้อมูล	
ปัจจุบันชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีจำนวนครัวเรือนเท่าไร	
ปัจจุบันชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ มีจำนวนเด็กและเยาวชนในช่วงอายุ ๑๕ - ๒๐ ปี มีเท่าไร	
ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไร	
เด็กอายุ ๑๕ -๒๑ ยังอยู่ในระบบการศึกษาไหม	
กิจกรรมที่ทางชุมชนจะตั้งให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมมีอะไรบ้าง	

ประเด็นคำถาม	ประเด็นคำตอบ
คำถามที่ ๒	
เวลามีกิจกรรมมีวิธีกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมยังไง	
มีการสนับสนุนอย่างไร	
ชุมชนเอาเงินจากไหนมาจัดกิจกรรม	
เด็กรุ่น ๑๕ - ๒๐ ปี มีความคิดเห็นทางการเมืองอย่างไร	
คำถามที่ ๓	
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน	
คำถามที่ ๔	
ช่องทางในการบอกข่าวสารในชุมชนทางใดบ้าง	
กรณี การให้ทำแบบสอบถามมีวิธีให้คนในชุมชนให้ความร่วมมืออย่างไร	

ช่องทางในการแลกเปลี่ยนความรู้จากเด็กผ่านช่องทางไหน	
ช่องทางให้การช่วยเหลือ บริจาค ช่องทางไหนได้บ้าง	
ช่องทางให้การช่วยเหลือ บริจาค ช่องทางไหนได้บ้าง	
คำถามที่ ๕	
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการใช้ระบบเครดิตทางสังคมกับเยาวชนในชุมชนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดี	
ท่านคิดว่ากิจกรรมใดบ้างที่ควรเอามาใช้เป็นระบบเครดิตทางสังคมให้กับเยาวชน	

ประเด็นคำถาม	ประเด็นคำตอบ
คำถามที่ ๖	
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการให้พื้นที่ชุมชน หมู่บ้านราณี ๒ เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน	
ท่านคิดว่ากิจกรรมใดบ้างที่ควรเอามาใช้เป็นนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน	

ตอนที่ ๒ แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม(Social credit system) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

คำถามในการสัมภาษณ์

๑) สภาพปัญหาประเด็น/คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ประเด็น/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนที่ต้องการในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) แนวทางแก้ไข คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน ในช่วงที่ผ่านมา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) แนวทางการนำระบบเครดิตทางสังคมมาใช้เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕) กิจกรรมที่ควรเอามาใช้เป็นระบบเครดิตทางสังคมให้กับเยาวชนในชุมชน (เช่น จิตอาสาพัฒนาชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การไม่ทำผิดวินัยจราจร การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ลานกีฬาต้านยาเสพติด ฯลฯ และกิจกรรมอื่นๆที่ส่งเสริมการทำความดีต่อสังคมและตนเอง)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๖) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการใช้ระบบเครดิตทางสังคมกับเยาวชนในชุมชน (วิธีการหรือแนวทางการดำเนินการ กระบวนการอื่นๆ หรือปัจจัยต่างๆที่ทำให้การดำเนินการใช้ระบบเครดิตทางสังคมสำหรับเยาวชนในชุมชน ภาณี่ ๒ สำเร็จ)

.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ:

ระบบเครดิตทางสังคม หมายถึง การนำเอากิจกรรมในชุมชนที่เยาวชนมีส่วนร่วมทำกิจกรรม เช่น จิตอาสาพัฒนาชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การไม่ทำผิดวินัยจราจร การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ลานกีฬาต้านยาเสพติด ฯลฯ นำมาเป็นแต้ม/คะแนนสะสมเป็นเครดิต ในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และ ความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านกลไกการสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อยกระดับ เครดิตโดยรวมของสังคมให้ดีขึ้น

ตอนที่ ๓ แนวทางการใช้รูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

คำถามในการสัมภาษณ์

๑) .แนวทางการดำเนินการให้ชุมชนหมู่บ้านภาณี่ ๒ เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

.....

.....

.....

.....

.....

๒) .รูปแบบกิจกรรมที่ควรนำมาใช้เป็นนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน (โครงการ/กิจกรรมและวิธีดำเนินการ)

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินการให้ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ

พื้นที่นวัตกรรม หมายถึง การการนำรูปแบบกิจกรรม/โครงการพิเศษ มาดำเนินการในชุมชนเพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะเยาวชนที่ดีเช่น รูปแบบชุมชนประชาธิปไตยในกลุ่มเยาวชน ดำเนินการโดยการจัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการเยาวชนในชุมชนเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนากลุ่มเยาวชนในภาพรวม รูปแบบชุมชนเยาวชนจิตอาสาทำความดี โดยมีการกำหนด/ออกแบบจัดกิจกรรมจิตอาสาในกลุ่มเยาวชนเพื่อเสริมสร้างนิสัยเยาวชนที่ดี ฯลฯ

ผนวก ข

ภาพประกอบ ตัวอย่างการตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางการใช้ระบบความคิดทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านรามี 2 เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ตัวชี้แจง

- แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อวัดความคิดเห็นของ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (เยาวชน / ผู้ให้บริการโรงเรียนสาธิตบางเขน/เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจตุจักร/ประธานชุมชนและกรรมการชุมชน/ผู้ปกครอง)
- ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ครั้งนี้จะเปิดเผยและรายงานแก่ ประชศกการวิเคราะห์แนวทางการใช้ระบบความคิดทางสังคมและรูปแบบของพื้นที่นวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนหมู่บ้านรามี 2 เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
- แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จะไม่เก็บค่าตอบแทนเป็นแบบเจาะจงค่าตอบแทน ขอให้ท่านตอบข้อมูลตามความเป็นจริง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

ชื่อผู้สัมภาษณ์ _____ วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ _____
 เวลาที่สัมภาษณ์ _____ สถานที่ ที่สัมภาษณ์ _____
 ผู้รับการสัมภาษณ์ให้ข้อมูล นาย นิระพล เสตตะบุตร _____
 ประเภท เยาวชน ผู้ปกครอง ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตบางเขน เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจตุจักร

คำถามในการสัมภาษณ์

1) แนวทางการดำเนินการให้ชุมชนหมู่บ้านรามี 2 เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

จัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน
 ช่วยกันรักษาความสะอาดใน
 ชุมชน แลกกับของเล่นหรือขนม

2) รูปแบบกิจกรรมที่ควรนำมาใช้ในพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน (โครงการ/กิจกรรมและวิธีดำเนินการ)
 กิจกรรมเก็บขยะ ในชุมชน จัด ในวันหยุด ตอนเที่ยงก่อนย้าย โดยให้ทุกคนเก็บขยะตามพื้นที่ในชุมชน

3) แนวทางแก้ไข คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนให้ตรงกับแนวทางที่นำมา แนวทางการแก้ไขคือ จัดกิจกรรมหรือตั้งกฎ ให้เยาวชน ช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน

4) แนวทางการใช้ระบบความคิดทางสังคมมาใช้เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน หาตัวอย่างชุมชนหรือคน ในชุมชนที่รักษาความสะอาด เป็นรูปภาพหรือวิดีโอมา ให้เด็กดูและเยาวชนได้ดู

5) กิจกรรมที่ควรนำมาใช้เพื่อระบบความคิดทางสังคมให้กับเยาวชนในชุมชน เช่น กิจกรรมที่เน้นชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การไม่ทำผิดวินัยจราจร การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ลานกีฬาต้านยาเสพติด ฯลฯ และกิจกรรมอื่นๆที่ส่งเสริมการทำความดีต่อสังคมและตนเอง

การช่วยกันรักษาความสะอาด ในชุมชน
การช่วยกันเก็บขยะ แยกขยะ

6) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการใช้ระบบความคิดทางสังคมกับเยาวชนในชุมชน วิธีการ หรือแนวทางการดำเนินการ กระบวนการอื่นๆ หรือปัจจัยต่างๆที่ทำให้การดำเนินการใช้ระบบความคิดทางสังคมสำเร็จกับเยาวชนในชุมชน ราว 2 สัปดาห์

อบรมเด็กในชุมชนให้เข้าใจและให้ทุกคนปฏิบัติตามได้

3) แนวทางแก้ไข คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชนให้ตรงกับแนวทางที่นำมา แนวทางการแก้ไขคือ จัดกิจกรรมหรือตั้งกฎ ให้เยาวชน ช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน

4) แนวทางการใช้ระบบความคิดทางสังคมมาใช้เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน หาตัวอย่างชุมชนหรือคน ในชุมชนที่รักษาความสะอาด เป็นรูปภาพหรือวิดีโอมา ให้เด็กดูและเยาวชนได้ดู

5) กิจกรรมที่ควรนำมาใช้เพื่อระบบความคิดทางสังคมให้กับเยาวชนในชุมชน เช่น กิจกรรมที่เน้นชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การไม่ทำผิดวินัยจราจร การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ลานกีฬาต้านยาเสพติด ฯลฯ และกิจกรรมอื่นๆที่ส่งเสริมการทำความดีต่อสังคมและตนเอง

การช่วยกันรักษาความสะอาด ในชุมชน
การช่วยกันเก็บขยะ แยกขยะ

6) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการใช้ระบบความคิดทางสังคมกับเยาวชนในชุมชน วิธีการ หรือแนวทางการดำเนินการ กระบวนการอื่นๆ หรือปัจจัยต่างๆที่ทำให้การดำเนินการใช้ระบบความคิดทางสังคมสำเร็จกับเยาวชนในชุมชน ราว 2 สัปดาห์

อบรมเด็กในชุมชนให้เข้าใจและให้ทุกคนปฏิบัติตามได้

ข้อมูลการสัมภาษณ์

ชื่อผู้สัมภาษณ์ _____ วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 3 กรกฎาคม 2564

เวลาที่สัมภาษณ์ _____ สถานที่ ที่สัมภาษณ์ _____

ผู้รับการสัมภาษณ์ / ให้ข้อมูล น.ส. ศาสิตา น.ศิริพร _____

ประเภท เยาวชน ผู้ปกครอง ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตบางเขน เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตจตุจักร

คำถามในการสัมภาษณ์

1) แนวทางการดำเนินการให้ชุมชนหมู่บ้านรามี 2 เป็นพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน

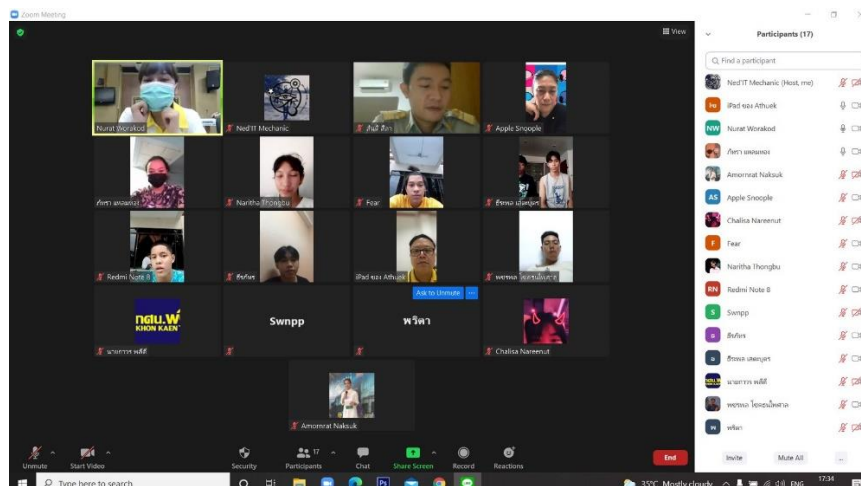
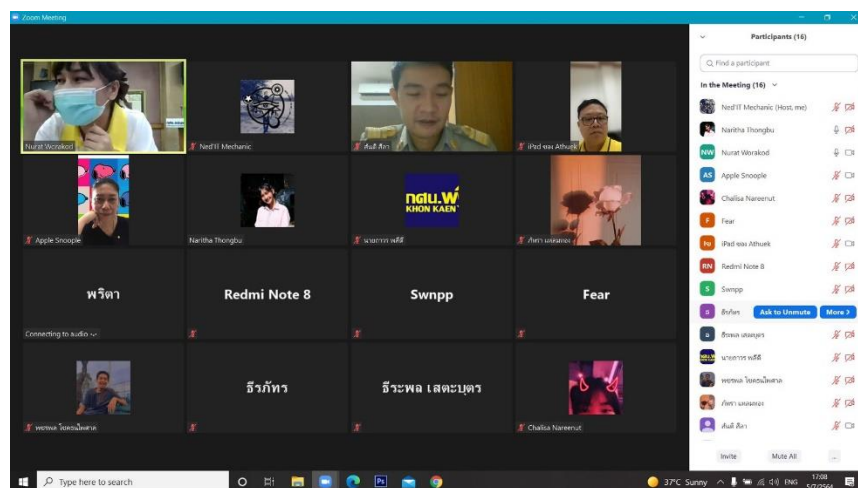
= 4 ครั้ง จัดขยะ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และกิจกรรมที่จะจัด 3 ทางเลือก ทางเลือกที่ 4 ช่วงช่วงสุดสัปดาห์ 5 ทั่วไป

2) รูปแบบกิจกรรมที่ควรนำมาใช้ในพื้นที่นวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน (โครงการ/กิจกรรมและวิธีดำเนินการ)
 = อบรมเด็กในชุมชน ให้เข้าใจและให้ทุกคนปฏิบัติตามได้

3) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการใช้ระบบความคิดทางสังคมกับเยาวชนในชุมชน วิธีการ หรือแนวทางการดำเนินการ กระบวนการอื่นๆ หรือปัจจัยต่างๆที่ทำให้การดำเนินการใช้ระบบความคิดทางสังคมสำเร็จกับเยาวชนในชุมชน ราว 2 สัปดาห์

= อบรมเด็กในชุมชน ให้เข้าใจและให้ทุกคนปฏิบัติตามได้

ผนวก ค
ภาพประกอบ การจัดประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดอีกรอบแบบ
ออนไลน์ผ่านระบบซูม (ZOOM) เพื่อสัมภาษณ์เก็บตกข้อมูล
เพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ
อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มวิชาการ ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ
และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการหาคุณภาพเครื่องมือ**

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ
รศ.ดร.วีระเกษตร สนวนภา
๒. อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มวิชาการ
พลโทหญิง พชร บัญญัติ
๓. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการหาคุณภาพเครื่องมือ
๑. นายประเสริฐ หอมดี	อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
๒. นายสุภชัย จันทุม	ศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น
๓. นางวิจิตราวลิณ พรปัญญาภัทร	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น
๓. ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ
๑. พลตรี ชำนาญ ช้างสาต	ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
๒. พันเอก อภิลิทธิ์ วงศ์บัวแก้ว	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
๓. พันเอก อาชวกุล กาญจนาคม	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
๔. พันเอก กฤษกมล ธรรมานุกูล	ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยา
ความมั่นคง
๕. นาวาอากาศเอก ปิยะ จารุอารยพันธ์	ผู้อำนวยการกองการศึกษา สถาบันจิตวิทยา
ความมั่นคง
๖. พันเอกหญิง พชรินทร์ สุนทรบรรณ	รองผู้อำนวยการกองวิทยาการสถาบันจิตวิทยา
ความมั่นคง
๗. พันเอกหญิง ปัทมา ขำเอี่ยม	รองผู้อำนวยการกองการศึกษาสถาบันจิตวิทยา
ความมั่นคง
๘. พันโทหญิง พจนา เปลียนเกิด	หัวหน้าแผนกวิจัยและพัฒนาหลักนิยม
กองวิทยาการสถาบัน จิตวิทยาความมั่นคง

รายชื่อสมาชิก
คณะนักศึกษาลัทธิสุตฺตวจิตฺตวิทฺทยาความมั่นคง
รุ่นที่ ๑๒๑
กลุ่มวิชาการ ที่ ๑

เรื่อง : การพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษา
ชุมชนหมู่บ้านราณี ๒ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑. นางสาวชิตญา โชควิสิฐกร	เลขที่ ๑๕
๒. นายถาวร พลีดี	เลขที่ ๑๙
๓. นายนพพร ทรัพย์เห็นสว่าง	เลขที่ ๒๓
๔. นางสาวพัชรวิรินทร์ ชวนะนนท์	เลขที่ ๓๖
๕. นาวาอากาศเอกพีระเดช อายุตตะกะ	เลขที่ ๔๐
๖. นายศวรรรณ กิตติก่อ	เลขที่ ๔๕
๗. น.ส.วันรพี ขาวสะอาด	เลขที่ ๕๒
๘. ว่าที่ร.ต.ศิริพงศ์ อัครชัยภูมิสกุล	เลขที่ ๖๐
๙. พันโทสาวิตร ทรรทรานนท์	เลขที่ ๖๗
๑๐. นายสืบพงศ์ มลิวัลย์	เลขที่ ๖๙
๑๑. นางสุพัชรา บุญเกิดรัมย์	เลขที่ ๗๓
๑๒. นายอธีก ประเสนมุล	เลขที่ ๗๗
๑๓. น.ส.อมรรัตน์ นาคสุข	เลขที่ ๗๘
๑๔. นายอรรถสิทธิ์ ศักดานุวงศ์	เลขที่ ๘๐
๑๕. พันโทอานนท์ เกษรมาลา	เลขที่ ๘๔
๑๖. นายเอกพล สิทธิกรเมธากุล	เลขที่ ๘๘